

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

ODMEV

1996-2016

DECEMBER 2016
ŠTEVILKA 60
ISSN 1331 - 548X

25 LET DRŽAVNOSTI

O prelomnih časih s prvim predsednikom Kučanom in prvim premierom Peterletom

SOPOTNIK

Zagrebski župan Bandlić o prepletu kultur, manjšin in identitet v hrvaški prestolnici

POKLON ROJAKU

S spominsko ploščo se je Iztok Puc vrnil domov

RODBINA JAKIL

Kako so goriški Slovenci v Karlovcu pognali globoke in trajne korenine

INTERVJU

Ilinka Todorovski: Novi odmev je mali čudež, a mora naprej in se otresti arhivarske vloge

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Novi odmev s 60. številko napolnil 20 let. In kako naprej?
4 Novi odmev ima zveste bralce, ki znajo pohvaliti in grajati
5 Lojze Peterle v Slovenski dom prinesel pesem in optimizem
6 O prvem predsedniku Kučanu odkrito in brez okraskov
7 Predstavitev knjige o alpinistični zlati dobi
8 Tomaž Jakofčič je dokazal, da volja vedno najde pot
8 Trubarjeva trnova pot na filmskem platnu
9 S spominsko ploščo se je Iztok vrnil domov
10 Slovenska pesem donela z vrha Lisce
10 Skupaj smo zapeli: Vsakdo mora imeti prijatelja
11 Romanje v Maribor in počastitev spomina na blaženega Slomška
11 Koncert v spomin na A. M. Slomška
12 Spomin je vse, kar ostaja tudi desetletja po zločinu
12 Slovenski izgnanci v NDH - številke in spomini
13 Spomin na vodilnega jezikoslovca našega časa
13 Pohod po poteh Brežiške čete
14 Je zgodovina res učiteljica življenja?
14 Retrospektiva Mehičičevih aktov – od 80-ih godina do danas
15 Z Marjanom in Bojanom v svetu orglic in frajtonaric
15 Vse bolj zahtevna in dovršena ustvarjalnost
16 Spomin na Jelko Travorič
16 Kvorum, Tone, Hitchcock in pištoli

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 16 Silva Šutar Vujičić: Nujno potrebujemo mlade!
17 O pisnih sledih Slovencev zunaj slovenskih meja
18 Na oder pogumno postavili prvi skeč v slovenščini
18 Skokova razstava in Vojnovičev film
18 Razkošje likovnih, fotografskih in odrskih podob
19 Prva samostojna razstava ob slikarkinem 70. rojstnem dnevu
20 Reformacija skozi glasbo, slovenščina skozi pravljice, naš prijatelj skozi poezijo
20 Po spokojnem poletju živahna jesen z glasbo in plesom
21 Večer smeha z Vidom Valičem
22 Palčava šiša gostila posvet o slovenščini v družini in

javnosti

- 22 Delavnica o zbiranju življenjskih zgodb
23 Mladi pripadniki evropskih manjšin so rušili zidove
24 Oljka v deželi belih brez - Beli krajini
24 Najzagrebačkija pjesma Tebi grade moj na šest jezika

POGOVARJALI SMO SE

- 25 Zagrebški župan o vlogi Slovencev pri prepletu kultur in identitet v prestolnici
26 Ilinka Todorovski: Novi odmev je mali čudež, a je čas, da se premakne naprej

SLOVENSKO-HRVAŠKA KRONIKA

- 28 Hrvaški gospodarski pas v Jadranu: obnovljena sporna točka
28 Nadškofa sprejela slovenskega akademika

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 28 Uloga Kranjaca u širenju priče o čudu kod Sigeta
29 Pamćenje i povijesna istina o žrtvama
30 Gospodarski procvat na slovenskom kamenu temeljcu

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 32 Međunarodni kajakaški maraton Brežice - Zagreb
32 Dejan Tonejc - svjetski prvak u bočanju

KULTURNA OBZORJA

- 34 Bogastvo in čar dvosmernega ustvarjanja
35 Razstava frančiškanskega brata Ambroža
36 Polona Jurinić o crnoj Gospi
36 Štiri slovenske predstave – štiri lovorike
36 Na čipkarskem prazniku v Lepoglavi tudi slovenske umetnine
36 Dare Valič: Međuš, to se pa še men fajn zdi

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 38 Praznični jedilnik: torta in kostanjev eksperiment
39 Klara Žel: Najljepši i najglasniji koncert
39 Voščilo
39 Pregovori
39 ZDA ali Zala dama Amerike

Novi odmev izdajata

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba
in Svet slovenske nacionalne manjšine
Mesta Zagreb
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in Urada vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:

Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak,
Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej,
Agata Klinar Medaković, Irena Pavlović,
Franc Strašek, Darko Šonc,
Vasiljka Tovarloža,
Marjeta Trkman Kravar

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Marina Ljubanović

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/1, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
<http://slovenski.hr>

Slika na naslovnici: Prva številka Novega odmeva je izšla decembra 1996. Glasilo je ime dobilo po prvem časopisu slovenske skupnosti v Zagrebu – imenoval se je Odmev, izhajati je začel leta 1929, a je že po nekaj številkah ugasnil. Novi odmev je veliko bolj trdoživ!

Novi odmev s 60. številko napolnil 20 let. In kako naprej?

Idejni oče Novega odmeva je Silvin Jerman, ki je tudi zaslužen za pogumen začetek leta 1996. Od prve številke naprej je v nastajanju časopisa sodelovalo na desetine ljudi.

Konec poletja 1996 je prvič skupaj sedla bodoča uredniška ekipa: **Silvin Jerman, Darko Šonc, Ivica Kunej, Franc Strašek, Mira Bahun, Polona Jurinić** in **Ilinka Todorovski** ter danes že pokojna Marijan Horn in Cveta Matko. Brez izkušenj s pisanjem in brez prave predstave, kako dolga je pot od črk do časopisa. Še največ izkušenj je imel Ljudevit Gaj, časopisni grafični oblikovalec, ki je dobrodušno zavijal z očmi ob fantaziranju, kako naj bo videti glasilo, nato pa večino zamislil spravil v življenje. Tudi njega že nekaj let ni več med nami.

Avtor + tekst = časopis

Hitro je postalo jasno, da se bo treba veliko naučiti o načrtovanju, predpripravah, opremi in oblikovanju, a tudi o slovenščini, saj se je pisanje v materinščini izkazalo za strašansko trd oreh. V ta namen je nastal mini jezikovni priručnik - kdo ve, če se je ohranil kakšen izvod? Eno od prvih spoznanj je bilo tudi: brez avtorjev ni tekstov, brez tekstov ni časopisa. Zato se je krog sodelavcev hitro širil. Uredniško-oblikovalsko jedro pa se je le malo spreminjalo; kdo je kdo v novoodmevovski zgodovini, kaže tabela, ki jo je pripravila **Ivanka Nikčević**. Po nepisanem pravilu se natanko ve, kakšna je delitev dela: kdo priganja avtorje, kdo

Obrazi prvega uredništva Novega odmeva, 1996: Franc Strašek, Cveta Matko, Polona Jurinić, Ilinka Todorovski, Ivica Kunej, Darko Šonc, Silvin Jerman, Mira Bahun, Marijan Horn (z leve).

ima načez katero rubriko, kdo tekste prepisuje, kdo jih krajša, popravlja in spravlja v red, kdo išče fotografije, kdo sedi z oblikovalcem, kdo pa skrbi za pakiranje in pošiljanje.

Novoodmevovski naj naj naj

Malo je rubrik, ki so preživele dvajsetletne turbulence. To so Slovenski dom, naš drugi dom, Slovenci na Hrvaškem, Kulturna obzorja, Novice iz domovine, Preteklost v sedanosti, Pogovarjali smo se, Ne pozabimo slovenskih jedi. Največje uspešnice so članki o pomembnih Slovencih v hrvaški zgodovini in slovenski kuharski recepti. Največja pridobitev je redno poročanje drugih slovenskih društev o slovensko obarvanem dogajanju od Slavonije od Istre, od Dalmacije do Medžimurja. Za največje dosežke pa štejemo intervjuje s pomembnimi sodobniki, tudi s predsednikoma držav **Borutom Pahorjem** in **Ivom Josipovičem**. (jpt.)

»Prva številka Novega odmeva je izšla decembra 1996. Spomnim se te prve številke ... V Slovenskem domu je bila neka zabava in naenkrat je prišel na oder Silvin, našemljen v kolporterja in začel vpiti: Novi odmev, Novi odmev...«

Irena Pavlović, Novi odmev, št. 50, september 2013

»Ko smo že pet dni pred predstavitvijo dobili prve izvode Novega odmeva, smo živčno listali strani, in kar nekako čudno nam je prihajalo v zavest, da nam je po tolikih letih uspelo uresničiti zamisel, da obnovimo tiskanje svojega časopisa.«

Silvin Jerman, Novi odmev št. 10, december 1999

»Celo v uredništvu smo bili ob rojevanju Novega odmeva negotovi in na trnih. O tem, kako narediti časopis, nismo vedeli prav ničesar. Vse, kar smo imeli v rokah, je bila močna volja.«

Ilinka Todorovski, Novi odmev št. 30, december 2006

Pogled v prihodnost

Ob 20. rojstnem dnevu smo zmereni optimisti: časopis je obstal, izhaja še enkrat dlje kot njegov predhodnik Odmev, ki so ga zagrebški Slovenci izdajali v prvi polovici prejšnjega stoletja. Še vedno se dobro bere kot kronika nekega časa in zakladnica informacij o preteklosti in sedanosti slovenske skupnosti na Hrvaškem. Manjkajo pa svežina, aktualnost, novi pristopi, hitrost in mladost. To so tudi največji izzivi Novega odmeva za novo desetletko.

Naslovnica prve številke Novega odmeva prikazuje faksimile ustanovnih članov Slovenskega doma, 1996.

Imena Novega odmeva (1996–2016)

Priimek in ime	Številka glasila	Obdobje	Dolžnost v uredništvu
Bahun Miroslava Maria	1-	1996-	Članica
Balažič Drago	22-23	2004-2004	Član
Benko Slavica	6-11	1998-2000	Članica
Bernard Borčič Tanja	11-20	2000-2003	Članica
Gaj Ljudevit	1-48	1996-2012	Oblikovanje in prelom
Glavaš Josipa	49-58	2013-2016	Oblikovanje in prelom
Herak Stanka	58	2016-	Članica
Horn Marijan	1-26	1996-2005	Član
Hotujac Matea	29-34	2006-2008	Članica
Hribar (Pavlovič) Irena	45-46	2012	Članica
Jakomin-Granič Milojka	1-2	1996	lektorica
Jerman Silvin	1-	1996-	Član; urednik 1-23
Jurinič Polona	1-	1996-	Članica
Klinar Medaković Agata	47-	2012-	Članica uredništva, koordinatorka
Kunej Ivica	1-	1996-	Član
Ljubanović Marina	59-	2016-	Oblikovanje in prelom
Matko Cvetka	1-39	1996-2009	Članica
Strašek Franc	1-	1996-	Član
Šonc Darko	1-	1996-	Član; urednik 24-
Todorovski Ilinka	1-	1996-	Članica uredništva, redaktorica
Tovarloža Vasiljka	52-	2014-	Članica
Žerjavič Peter	15-25	2001-2004	Član

Izid prve številke Novega odmeva je bil tako pomemben dogodek, da so o njem poročali vsi pomembnejši slovenski mediji: STA, Delo, Dnevnik, Večer, Radio in Televizija Slovenija.

Novi odmev je morda edini časopis na svetu, ki mu je bila posvečena prava pesnitev. Objavljena je bila v drugi številki Novega odmeva, spomladi 1997.

Anketa

Novi odmev ima zveste bralce, ki znajo pohvaliti in grajati

Prvega urednika, članico uredniškega odbora, redno sodelavko našega časopisa ter dva zvesta bralca smo vprašali za mnenje o dosedanjem razvoju Novega odmeva, kaj je dobro in kaj slabo, predvsem pa, česa si želijo v prihodnje.

Polona Jurinič, članica uredništva od leta 1996, poročevalka z dogodkov, avtorica kulturnih in zgodovinskih vsebin:

»Všeč mi je nova podoba Novega odmeva, z zanimanjem spremljam stare rubrike z dobro vsebino. Bojim se, da malo članov prebere celoten Novi odmev. Želela bi si, da bi se vsi člani uredništva bolj

angažirali pri pisanju prispevkov in da bi za Novi odmev pisali tudi drugi člani, ki se redno udeležujejo dogajanj v Slovenskem domu.«

Ivanka Nikčević, sodelavka, poroča o pevskem zboru in lutkovnem dogajanju ter pripravlja recepte:

»Vsak Novi odmev pričakujem z veseljem, preberem vse, od prve do zadnje strani, najprej pa kulinariko in poročila iz naših društev. Za trajen spomin sem si vse številke dala vezati. Všeč mi je, ker ima časopis po novem kazalo, podpise pod slikami in manj tiskarskih napak. Zmoti pa me, če so vsebine slabo razporejene. V 53. številki je bilo poročilo s pomembnega koncerta in podelitve Galusovih priznanj in značk pevcem zbora Slovenskega doma objavljeno na dveh straneh oziroma tako, da je bilo komaj opaženo.«

Lojze Peterle v Slovenski dom prinesel pesem in optimizem

Na povabilo Slovenskega doma je 16. decembra Zagreb obiskal dolgoletni slovenski politik in poslanec v Evropskem parlamentu Lojze Peterle. V pogovornem večeru se je razkril kot vsestranski človek, slišali smo celo, kako igra na orglice.

Peterleta je v Zagrebu sprejel predstojnik Sveta za narodnostne manjšine **Aleksander Tolnauer**, ki je gostu predstavil delovanje Sveta in odnos Hrvaške do narodnostnih manjšin, nato pa v palači Dverce tudi zagrebški župan **Milan Bandić**, s katerim sta govorila o skrbi Mesta Zagreba za manjšinske skupnosti. V družbi zagrebškega gostitelja, predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darka Šonca** si je Peterle ogledal tudi adventno vzdušje v mestu, dan pa končal kot gost pogovornega večera v Slovenskem domu.

Česa manjka v meddržavnih odnosih

Predsednik prve demokratično izvoljene slovenske vlade in dvakratni zunanji minister je v pogovoru s Tanjo Borčič Bernard spregovoril svojo vlogo pri osamosvojitvi Slovenije in pohvalil sodelovanje s hrvaškimi oblastmi v dneh, ko sta se državi pripravljali na samostojno pot. Prijateljstva, razuma in zaupanja, ki so vladali takrat, v današnjih odnosih med državama žal pogosto primanjkujejo. Temu je pritrnil nekdanji hrvaški

premier **Franjo Gregurić**, ki se je kot poseben gost udeležil pogovornega večera in o Peterletu povedal vse najlepše. Peterle zdaj opravlja že tretji mandat v Evropskem parlamentu; za to institucijo kritično pravi, da pogosto deluje kot podaljšana roka predsednikov vlad držav članic, kar ni dobro. Interes za skupno dobro, je tisto, kar nas je povežalo in kar nas bo ohranilo, o Evropski uniji pravi Peterle.

Fotografija za spomin na zagrebško srečanje: nekdanja premierska kolega Lojze Peterle in Franjo Gregurić z veleposlanico dr. Smiljo Knez. Obe foto: Antun Bukovec

Zdravo življenje, čebele, letenje ... orglice

Dotaknil se je tudi svojih izkušenj z zdravljenjem raka, ko je le še utrdil lastno prepričanje, da sta fizična in duhovna plat življenja neločljivi. Zato zagovarja

Gostu so poleg Tanje Borčič Bernard vprašanja zastavljali tudi obiskovalci.

spravno in zdravo življenje. Prav skrb za zdravje je danes temelj naše družbe, kar zagovarja tudi v Evropskem parlamentu. Peterle je velik borec za zaščito čebel, s čebelarstvom pa se ukvarja tudi sam. Povedal je, da so mu ostali le še trije panji. Je pa prav na primeru čebel, kjer ena sama ne zmore ničesar, združene v skupino pa veliko, skušal opisati potrebo po družbeni enotnosti in sodelovanju za doseg skupnega dobra.

Spregovoril je tudi o letenju, svojem dolgoletnem hobiju. Pravi, da med letenjem ne razmišlja o politiki ali čemerkoli drugem, temveč je osredotočen na pilotiranje. To mu razbistri misli in pomaga v vsakodnevnem življenju.

Lojzeta Peterleta pa ni brez njegovih orglic, kar je dokazal tudi v Slovenskem domu. Zaigral je skupaj s članom Slovenskega doma **Marjanom Dirnbekom**, kasneje pa v prijetnem druženju s člani tudi zapel in vnesel kopico veselja, optimizma in sreče v Slovenski dom. (tbb)

Silvin Jerman, pobudnik Novega odmeva in njegov prvi urednik:

»Novi odmev ne potrebuje modernizacije, navadili smo se na takšnega, kakršen je. Glede vsebin dajem prednost Ustvarjalnici in Novicam iz domovine, to tudi najprej preberem.«

Zdravko Slaviček, bralec:
»Najbolj me zanimajo prispevki iz drugih društev, ki potrjujejo dobro organiziranost slovenske

manjšine, zelo rad berem tudi poročila z Alpinističnih četrtkov, ki jih redno obiskujem. Za moj okus je premalo aktualne politike. Celoten Novi odmev je zelo kvaliteten, pohvale vsem, ki ga ustvarjajo.«

Jože Strugar – Medeni, bralec:

»Najraje preberem članke naših članov kot sta **Slavko Kra-mar** in **Polona Jurinić**. Novi odmev se mi pogosto zdi preveč zgoščen – z veliko besedil in naslovov na premajhnem prostoru. Politike nimam rad, zanimajo me bolj življenjske zadeve, zelo rad bi prebiral zgodbe slovenskih mest, denimo opis Celja, Ptuja, Maribora, Ilirske Bistrice ...«

Anketirala in foto: Agata Klinar Medaković

O prvem predsedniku Kučanu odkrito in brez okraskov

Znana oseba z zanimivo knjigo vedno napolni dvorano Slovenskega doma. Vsi radi prisluhnemo, ko o minulih petindvajsetih letih pripoveduje kdo, ki je preteklost soustvarjal. In še posebej, če je to prvi predsednik Milan Kučan, še dolgo po končanem mandatu zelo priljubljen politik.

Srečali smo ga 19. oktobra, na predstavitvi knjige dr. **Boža Repeta** z naslovom *Milan Kučan, prvi predsednik*. Biografijo enega najpomembnejših slovenskih politikov je leta 2015 izdala založba Modrijan iz Ljubljane. Pogovor z nekdanjim predsednikom in avtorjem knjige je vodila novinarka **Mojca Šetinc Pašek**.

Zgodovinar Božo Repe je knjigo o življenju in delu Milana Kučana zasnoval že leta 1996, a je monografija izšla šele trinajst let po izteku drugega predsedniškega mandata. Knjiga obravnava obdobje od predsednikovega otroštva do danes in je rezultat več kot dvajsetletnega preučevanja državnih arhivov in obsežnega osebnega arhiva Milana Kučana. Zajema pomemben del slovenske sodobne zgodovine: prehod iz enostranskega v večstrankarski sistem, osamosvojitve Slovenije ter njeno vključevanje v evropske in druge integracije. Obsega bogato slikovno gradivo: od zgodovinskih do Kučanovih osebnih fotografij. Knjiga nam pove tudi, kako moža, očeta, brata in prijatelja vidijo žena, hčeri, sestre in prijatelji.

Ura in pol prehitro minila

Nekdanji predsednik je spregovoril tudi o drugih aktualnih vprašanjih: o begun-

Pogovor z Milanom Kučanom in avtorjem biografije Božom Repetom je povezovala Mojca Šetinc Pašek.

cih in žici na meji, odnosu Slovenije do zamejstva in dobrososedskih odnosih, Piranskem zalivu, dogodkih v Bosni in Hercegovini. Na voditeljičina vprašanja je odgovarjal konkretno in obširno. Prijetno ga je bilo poslušati, saj je govoril odkrito in v nam razumljivem jeziku, brez političnih okraskov. Pogovor je trajal uro in pol, a bi ga lahko poslušali še dlje. Med občinstvom v dvorani so bili slovenska veleposlanica dr. **Smiljana Knez**, nekdanji hrvaški predsednik **Stjepan Mesić**, pisatelj **Branko Šömen**, filozofinja **Nadežda Čaćinovič**, vodja službe za

odnose z manjšinami v urada zagrebškega župana **Elizabeta Knorr** in nekdanji vodja hrvaške komisije za državno mejo **Hrvoje Kačić**.

Po pogovoru je bilo možno kupiti knjigo. Vsakdo, ki je želel, je dobil podpis avtorja in prvega predsednika Slovenije.

Tudi Milan Kučan je v spomin na srečanje prejel knjigo: monografijo **Eduarda Hemarja** Slovenci v hrvaškem športu mu je izročila **Irena Šonc** in ga pozdravila z istimi besedami kot leta 1994, ko je prvič obiskal Slovenski dom.

Stanka Herak

Prvemu slovenskemu predsedniku so vprašanja zastavljali tudi obiskovalci, ki so napolnili Prešernovo dvorano. Obe foto Toni Hnojčik

Predstavitev knjige o alpinistični zlati dobi

Zadnji letošnji Alpinističen četrtak je bil res poseben: starosti slovenskega in hrvaškega alpinizma Viki Grošelj in Stipe Božič sta 8. decembra v nabitopolni Prešernovi dvorani Slovenskega doma predstavila Alpske bojevnike Bernadette McDonald.

Stipe Božič in Viki Grošelj z Vedranom Mlikotom, ki je bral odlomke iz knjige. Foto: Toni Hnojčik

»Veseli nas, ker je knjižna uspešnica prevedena že v sedem jezikov. Še posebej smo srečni, ker nas nekdo opazuje z druge strani, je uvodoma dejal Stipe Božič, avtor uvoda k hrvaški izdaji Alpskih bojevnikov, ki so izšli pri založbi VBZ. Knjiga opisuje vzpon slovenskega, a tudi hrvaškega alpinizma, ki ga je na svetovno raven povzdignil prav Božič. Vodilni motiv je pot. Avtorico je namreč navdihnila prav knjiga Nejca Zaplotnika s tem naslovom. Misel še vedno objokovanega Zaplotnika - »Kdor išče cilj, bo ostal prazen, ko ga bo dosegel, kdor pa najde pot, bo cilj vedno nosil v sebi.« - je kanadska pisateljica uvrstila tudi v uvod

knjige. Odlomke iz nje je na predstavitvi v Slovenskem domu prebiral igralec **Vedran Mlikota**. Predvajani so bili tudi posnetki pohvalnih izjav, ki sta jih Bernadette McDonald in sir Edmund Hillary izrekla o slovenskem alpinizmu.

Neuničljivo prijateljstvo skovano v Himalaji

Viki Grošelj in Stipe Božič sta kot odlično pripravljen tandem govorila o začetkih njunega prijateljstva, ki segajo v obdobje, ko je Stipe služil JLA v Bovcu. Ob pripovedovanju o dolgoletnih vezeh nista pozabila na Nejca Zaplotnika in Anteja Bučana, ki sta ostala leta 1983 pod pla-

zom Manasluja. Ko se je to zgodilo, je Stipe dejal: »Viki, to je konec, ne bom več plezal.« Toda vseeno sta nadaljevala z ureničevanjem svojih sanj in naslednje leto za njiju osvojila Manaslu. »S Stipetom sva postala nerazdružljiva naveza, z njim sem v šotoru prebil več dni kot pa z ženo!« je poudaril Viki. Spomnila sta se na številne skupne vzpone na najvišje vršace sveta ter na slovenske in hrvaške prijatelje, ki jih žal več ni. In ravno o njih, a tudi o vseh vrhunskih alpinistih, ki so nas obiskali na Alpinističnih četrtkih v Slovenskem domu, piše avtorica knjige kot o kakšnih antičnih junakih. Knjiga je očarala Slovence, je odlično prodajana, izšel je že dvanajsti ponatis. »Dokler bomo imeli črnilo, bomo pisali, kajti zgodba o nas bo ostala samo, če bo zapisana,« je sklenil Stipe.

Ponosni in srečni smo, ker sta nas obiskali živi legendi našega alpinizma - to je bil res še en nepozaben Alpinističen četrtak zahvaljujoč pobudi Željka Žarka, da se knjiga prevede v hrvaščino in predstavi ravno v našem domu!

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Vrsta občudovalcev, ki so potrpežljivo čakali na avtogram in stisk roke legend. Foto: Toni Hnojčik

Bernadette McDonald, rojena leta 1951 v mestu Bigger v kanadski provinci Saskatchewan, je velika poznavalka alpinizma in gorske kulture. Odraščala je na kmetiji, kar ji je, kot pravi, okrepilo gene za stik z naravo. Končala je študij klasične glasbe, a jo je v tem času gorski svet že povsem prevzel. Kar dvajset let je bila direktorica gorniškega filmskega in knjižnega festivala v Banffu. Od leta 2006 se je povsem posvetila pisanju. V njenem bogatem opusu izstopajo tri biografije: o slovitom ameriškem plezalcu Charlesu Houstonu, o legendarni kronistki himalajskih dogajanj Elizabeth Hawley in o našem Tomažu Humarju. (<http://www.delo.si/sobotna/alpski-bojevniki.html>)

Tomaž Jakofčič je dokazal, da volja vedno najde pot

Vrhunski slovenski alpinist, gorski reševalec in vodnik **Tomaž Jakofčič**, ki zadnjih 15 let živi v Chamonixu, je 10. novembra na predavanje o svoji 38-letni alpinistični karieri v Prešernovi dvorani Slovenskega doma privabil veliko mladih in starih ljubiteljev gora.

»**Ž**e v osnovni šoli sem vedel, da bom plezal, saj sem že takrat prehodil slovensko planinsko pot, s sedemnajstimi leti sem postal član Akademskega plezalskega odseka, z devetnajstimi pa alpinist. Moj prvi vzpon je bil v Kamniških Alpah, takrat sem bil najsrečnejši človek na svetu. Pogosto sem se vračal v osvojene stene, denimo v Severno steno Triglava, kjer sem preživel več kot 100 dni, čeprav živim v tujini,« je povedal Jakofčič. Pripovedoval je v zelo dobri hrvaščini, ob spremljavi melodij svojih priljubljenih pesmi. Dejal je, da je imel klasično pot povprečnega slovenskega alpinista. Nujno je moral plezati v Alpah in v naših planinah, potem pa v Zahodnih Alpah, sledil je Chamonix kjer je leta 1991 dobil ozeblino in ostal brez dveh nožnih prstov. »To je bil zame šok, imel sem 20 let. Sčasoma sem spoznal, da to ni bila taka tragedija kot sem sprva mislil, čeprav imam zaradi

te hibe včasih nenavaden občutek. Toda kjer je volja, tam je pot,« je poudaril. Ta »pomanjkljivost« ga ni zaustavila, še bolj se je predal plezanju. Zdaj pa ima najraje potovanja, na katera se odpravi s soprogo **Tino di Batisto**, ki je bila svetovna prvakinja v lednem plezanju: »Pogosto tudi plezava skupaj, z njo sem vzcvetel.« Drži pa, da karakter, ki je potreben za alpinista v višinah, ni najboljši za življenje, ki je spodaj, v nižini. Tudi hčerki **Ula** in **Mia** gresta pogosto zraven.

Alpinistični prijatelji kot bratje

S posebnimi čustvi je povedal: »Prijatelji, ki sem jih dobil v planinah, so mi kot bratje, in ko nekateri za vedno odidejo, globoko žalujem za njimi. Izgubil sem jih več kot imam prstov rok in nog. Po smrti Petra Mežnarja in Mihe Valiča sem se posebej dolgo pobiral.« Tomaž je opravil več prvenstvenih vzponov, tako v Sloveniji kot v tujini. Profesionalno dela kot

Tomaž Jakofčič v Ulini smeri v Triglavu.
Foto: tomazjakofcic.com

gorski vodnik, v čemer je našel izpolnitev. Je tudi prvi slovenski gorski vodnik, ki je na vrh Mount Everesta vodil tujec (in jih še vedno vodi). Izjemno zanimivo zgodbo je sklenil z besedami: »To je moja pot, in upam, da bom nekega dne imel veliko ,gradiva' za spomine.« Obiskovalci so mu pritrtili z dolgim aplavzom.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Dan reformacije

Trubarjeva trnova pot na filmskem platnu

Na filmskem večeru ob slovenskem državnem prazniku dnevu reformacije so si 26. oktobra številni obiskovalci Slovenskega doma ogledali film **Rodoljub Ilirski**, ki so ga ob 500-letnici Trubarjevega rojstva ustvarili na Ekonomski šoli v Murški Soboti.

Film govori o utemeljitelju slovenskega knjižnega jezika in slovstva ter verskem reformatorju Primožu Trubarju. Rodoljub Ilirski je psevdonim, s katerim se je Trubar podpisal na naslovnici Katekizma, in kaže na njegovo iznajdljivost in odločnost, saj je prvo slovensko knjigo dal natisniti v času, ko je bilo tiskanje protestantskih knjig prepovedano. 50-minutni dokumentarni film je nastal leta 2008 ob 500-letnici

Trubarjevega rojstva na pobudo profesorice slovenščine **Sonje Černela** z Ekonomske šole v Murški Soboti. Pri nastanku filma so sodelovali dijaki in profesorji, ki so v letu in pol obiskali kraje, kjer je Trubar živel in deloval. Med drugim so bili v Rašici, Salzburgu, Trstu, Nürnbergu. Povsod so nastali intervjuji s poznavalci Trubarjevega življenja in dela.

Film je uvodoma predstavil snemalec Ludvik Rogan. Foto: Toni Hnojčik

Film je občinstvo nagradilo z navdušenim aplavzom, komentarji in zanimivimi pohvalami dijakov, ki so se zelo poglobljeno lotili filmske stvaritve. Na številna vprašanja je odgovarjal snemalec **Ludvik Rogan**. Slovenska veleposlanica na Hrvaškem dr. **Smiljana Knez** je ustvarjalce filma in slovensko skupnost v Zagrebu pohvalila za prizadevanja pri ohranjanju slovenske besede.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

S spominsko ploščo se je Iztok vrnil domov

V počastitev spomina na roketno legendo Iztoka Puca, ki je del svoje uspešne kariere uresničil tudi v Zagrebu, je bila 22. novembra na vhodu v zagrebško športno dvorano Trešnjevka - Kutija šibica svečano odkrita spominska plošča.

Iztok Puc se je rodil 14. septembra 1966 v Slovenj Gradcu, umrl pa je po kratki in hudi bolezni 20. oktobra 2011 na Floridi. Zamisel o postavitvi spominske plošče v njegov spomin sta uresničila Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb (SSNMMZ) in Slovenski dom Zagreb, ob podpori Rokometnega kluba Prvo plinarsko društvo Zagreb (PPD) in Mesta Zagreb.

Spominsko ploščo, delo akademske kiparke **Judite Šercar**, sta ob navzočnosti **Darka Šonca** odkrila zagrebški župan **Milan Bandić** in Iztokov sin **Borut Puc**.

Športni velikan in pravi roketni Mozart

»Ponosni smo, ker je Iztok Puc pomemben za hrvaški roket, in ponosni, ker je igral tako za hrvaško kot za slovensko reprezentanco,« je dejal Šonc in napovedal, da se bo slovenska skupnost skušala na enak način pokloniti tudi drugim Slovencem, ki so pomembno prispevali k razvoju hrvaške kulture, družbe in športa. Za tem je **Marjan Dirnbek** na orglicah zaigral ponarodelo pesem **Tomaža Domicelja** Slovenskega naroda sin.

»Iztok Puc je bil velik človek, prijatelj in roketnaš. Zaznamoval je pomembno ero hr-

vaškega rokometu. Vsako tekmo je igral požrtvovalno, nikoli ni bil preračunljiv, ni si izbiral nasprotnikov. Je svetel primer, kakšen bi moral biti športnik, in vzor vsem, ki se danes ukvarjajo z roketom.« je poudaril predsednik Hrvaške roketne zveze **Tomislav Grahovac**.

Župan Bandić pa je opozoril na prepoznaven Pucev športni slog: »Ko bog nekoga obdari s talentom, doda še športno inteligenco in eleganco, nastane Iztok Puc. Igral je roket kot **Cveba**, plesal je roket, igral se je z roketom, roket je izviral iz njega. Bil je **športni**

Spominska plošča Iztoku Pucu - Žogi je bila odkrita kot uvod v tekmo med zagrebškim in celjskim klubom v ligi SEHA, za oba pa je Puc v devetih letih odigral številne tekme. Foto: Toni Hnojčik

velikan, primerjal bi ga z Draženom Petrovičem v košarki.

Sončen in čustven dan

Na odkritju spominske plošče so bili tudi roketnaši Celja Pivovarne Laško, nekdanji soigralci iz banjaluškega Borca, roketnaši PPD, nekdanja roketna

reprezentanta **Ivano Balić** in **Slavko Goluža**, številni športni delavci, novinarji in člani slovenske skupnosti.

Na koncu se je v sanjsko sončnem jesenskem dnevu v imenu družine in svojcev slovenski skupnosti za postavitve spominske plošče zahvalil **Hrvoje Horvat - Cveba**, Iztokov svak in tudi sam nekdanji zlati roketni olimpijec (olimpijske igre v Münchnu leta 1972). Cveba je čustveni govor sklenil z drhtečim glasom in s solzami v očeh: »Iztok se je vrnil domov.«

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Odkritje spominske plošče Iztoku Pucu: Milan Bandić, Borut Puc, Darko Šonc
Foto: akm

Puc je roketno kariero začel v roketnem klubu Šoštanj, od tam je odšel v Borac iz Banje Luke, med letoma 1992 in 1993 z Zagrebom osvojil naslov evropskega klubskega prvaka, slovenske klubske barve pa branil v Celju Pivovarni Laško in Prulah 67.

Največji uspeh je dosegel v dresu hrvaške reprezentance, ki je na poletnih olimpijskih igrah v Atlanti leta 1996 osvojila prvo zlato olimpijsko kolajno za Hrvaško. S hrvaško reprezentanco je osvojil tudi bronasto medaljo na evropskem prvenstvu na Portugalskem leta 1994, leto potem pa tudi srebrno medaljo na svetovnem prvenstvu na Islandiji.

V svoji bogati karieri je osvojil tudi olimpijski bron z reprezentanco nekdanje Jugoslavije v Seulu leta 1988 in osmo mesto z reprezentanco Slovenije na olimpijskih igrah v Sydneyju leta 2000. S slovensko reprezentanco je nekaj mesecev pred tem osvojil tudi peto mesto na evropskem roketnem prvenstvu v Zagrebu.

Puc je v svoji bogati karieri kot edini na svetu sodeloval na več olimpijskih igrah v dresih treh reprezentanc, Jugoslavije, Hrvaške in Slovenije.

Avgusta letos so Puca uvrstili v slovenski Hram športnih junakov.

Slovenska pesem donela z vrha Lisce

Pevske vaje po poletnih počitnicah so se komaj začele, pa smo se že pripravljali na gostovanje. Povabljeni smo bili v Slovenijo, na tradicionalno srečanje pevskih zborov in skupin Lisca poje 2016, ki je bilo 11. septembra na Lisci pri Tončkovem domu.

Srečanje sta pripravila Planinsko društvo Lisca in Planinska pevška skupina Encijan iz Sevnice. Po strmi in serpentinasti cesti, kjer se težko srečata dva avtomobila, kaj šele avto in avtobus, smo srečno prispeli na vrh Lisce. Dobrodošlico nam je zaželel predstavnik organizatorjev **Tone Šeško**.

Koncert s pogledom na dolino

Oder za nastop so bile stopnice Tončkovega doma. Nastopili so zbori iz Laškega, Ljubecne, Sevnice, Zagreba, Šmarjeških in Rimskih Toplic, ljudske pevke iz Žejna in Budne vasi. Vsak zbor in skupina je odpel dve pesmi. MePZ Slovenski dom se je predstavil s pesmima Eno samo

Pevski nastop pred Tončkovim domom na Lisci.
Foto: Stanka Herak

tiho rožo in Tam sem jaz doma. Tudi tokrat se je na koncu prireditve zapela pesem Lisca v izvedbi vseh nastopajočih in pod vodstvom **Jožeta Pfeiferja**.

Prireditev je povezoval **Ciril Dolinšek**.

Sledila je pogostitev z golažem in dobro kapljico za dober tek. Nekateri so izkoristili lepo toplo vreme za sprehod do razglednega stolpa, drugi pa za pogovor z ostalimi pevci. Z vrha Lisce se je odpiral pogled na Sevnico in reko Savo in kar obljubili smo si, da se čez leto dni spet vrnemo. Mogoče kdo od pevcev še prej, z nahrbtnikom in planinskimi čevlji!

Stanka Herak

Zborovski večer

Skupaj smo zapeli: Vsakdo mora imeti prijatelja

Za gostovanje sevniških prijateljev smo se dogovorili na tradicionalnem srečanju Lisca poje 2016. V Slovenskem domu smo jih nestržno pričakali 28. oktobra. V čast nam je bilo, ker je prišla tudi njihova dolgoletna predsednica Anica Dernač.

MePZ Lisca iz Sevnice deluje od leta 1976 in že 40 let soustvarja kulturno življenje v svoji občini in ohranja lepo slovensko pesem. Ustanovitelj zbora je zborovodja **Jože Pfeifer**.

Koncertni večer je kot pravi gostitelji odprl MePZ Slovenski dom z dvema slovenskima pesmima: Lipo in Zbadljivko.

Ko smo zapeli venček ljudskih v spremstvu treh harmonik, je vsa dvorana pela z nami!

Člani Lisce so za nastop pripravili izjemno zanimiv program, med drugim so zapeli: Dober večer, Pod oknom, Rožca, Dečva moja, Luna sije, Pri sosedi, Tam na dolu. Na koncu smo vsi skupaj zapeli

pesem Vsakdo mora imeti prijatelja. Prijeten večer smo nadaljevali v prijateljskem pogovoru, smehu, veselju, pesmi. Seveda ni manjkalo okusnih domačih sladice in domače kapljice. Čas ločitve je hitro prišel. Prijateljem iz Sevnice smo obljubili, da jih bomo kmalu obiskali.

Cvijeta Pandol

Oder v Prešernovi dvorani so napolnili člani prijateljskih zborov iz Sevnice in Zagreba. Foto: Nino Lah

Romanje v Maribor in počastitev spomina na blaženega Slomška

Pevski zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek je 90. misijonsko nedeljo praznoval skupaj z verniki v Sloveniji, z nastopom pri maši v mariborski baziliki Matere Usmiljenja 23. oktobra. Praznično geslo: Samo, če smo »usmiljeni kakor Oče«, smo misijonarji.

Pevski zbor je pod vodstvom dirigenta in organista prof. **Vinka Glasnoviča** izvedel Uvodni spev, mašo A. M. Slomška, Gospod je moj pastir, Alelujo, Vero, Prošnjo za darove, Pred Jezusa ponižno pokleknimo (besedilo A. M. Slomšek, glasba V. Glasnovič), Hvali svet Odrešenika in Slomškovo romarsko pesem. Mašo je daroval frančiškan **Janez**. Po maši je bilo prijetno druženje z župnikom **Francem** ter študenti iz Hrvaške, ki študirajo na mariborski univerzi in živijo v samostanu.

Nekdanji kapucinski samostan iz 17. stoletja ima pestro zgodovino: po premestitvi kapucinov so ga leta 1784 prevzeli minoriti; v samostansko cerkev so postavili čudodelni kip Matere Usmiljenja, ki so ga prinesli s seboj. Leta 1818 so Maribor zapustili tudi minoriti. Predmestno župnijo so na željo škofa Slomška po nje-

MePZ A. M. Slomšek pred glavnim oltarjem v mariborski baziliki Matere Usmiljenja. Foto: PJ

govi smrti leta 1864 prevzeli frančiškani. Novo monumentalno cerkev, zgrajeno iz neometane opeke, je leta 1900 posvetil škof Mihael Napotnik, papež Pij X. pa jo je leta 1906 proglasil za baziliko.

Prisrčno srečanje na Celjskem

Popoldne so se člani pevskega zbora odpeljali v Celje in v Domu Sv. Jožefa obiskali lazarista **Andreja Urbancla**, ki je dolga leta vodil maše v slovenščini v Zagrebu, zdaj pa okreva po bolezni. Lazaristi, ki upravljajo Dom Sv. Jožefa, so imeli pomembno vlogo pri uvajanju bogoslužja v slovenščini v zagrebški cerkvi Ranje-

nega Jezusa pred 25 leti: prve maše so darovali prav člani skupnosti lazaristov iz Vrapč. Tisto lepo jesensko nedeljo se je na bližnjem hribu odvijalo vseslovensko proslavljanje misijonske nedelje. Posebno prisrčno je bilo srečanje s celjskim škofom dr. **Stanislavom Lipovškom**, škofom **Petrom Štrumpfom** iz Murske Sobotice ter prijatelji lazaristi in sestrami usmiljenkami iz Ljubljane. To prijateljstvo povezuje tudi negovanje spomina na duhovnike - lazariste, ubite na Hrvaškem, dr. Antona Zdešarja, Janeza Straška in Štefana Bastiča. (poj) 🇺🇦

Koncert v spomin na A. M. Slomška

Duhovna sekcija je spomin na blaženega A. M. Slomška, katerega ime nosi, počastila s koncertom 26. novembra, po naključju in nevede prav na Slomškov rojstni dan.

Na programu je bilo deset skladb: dve narodni in osem Slomškovih pesmi - nekaj jih je uglasbil sam, večino pa prof. Vinko Glasnovič, ki jih je tudi priredil za zbor. Dolgoletni neutrudno dirigent Glasnovič je na koncertu pevce spremljal na klavirju. Posebej so se izkazali trije solisti: **Lujo Bezjak**, **Velimir Hržan** in **Nada Horš**.

Program je povezovala **Polona Jurinič**, ki je pred koncertom spregovorila o Slomškovi zgodovinski vlogi pri ohranjanju narodnih in cerkvenih pesmi ter razvoju slovenskega petja: bil je prepričan o veliki vzgojni in kulturni vlogi glasbe. Potujoč po škofiji je v marsikateri cerkvi naletel na žalosten prizor, ko je bil organist tudi edini pevec, verniki pa so odsotno molčali. Prizadeval si je, da bi služba božja po cerkvah zaživela v vedro glasnost in da bi zapela tudi šola.

Koncert je potekal pred presenetljivo polno dvorano, prišli so tudi člani Slovenskega doma, ki jih redko vidimo na takih prireditvah. Med gosti je bil moderator zagrebške nadškofije **Marko Kovač**. (poj) 🇺🇦

S koncerta v Prešernovi dvorani Slovenskega doma v Zagrebu.

Foto: Nino Lah

Spomin je vse, kar ostaja tudi desetletja po zločinu

Na pot proti otoku Rabu smo se člani Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb odpravili 17. septembra. Naš cilj: spominski park v Kamporju, kjer je bilo od 27. julija 1942 do 11. septembra 1943 uničujoče italijansko fašistično taborišče.

V tem obdobju je v taborišču trpelo okoli 15 tisoč internirancev, največ Slovencev, sledili so jim Hrvati in nato Judi. Umrlo je več tisoč ljudi, vendar je zaradi nepopolnih seznamov doslej identificiranih le 1477 imen. Cilj sovražnika je bil etnično očiščenje slovenskih in hrvaških krajev na območjih pod italijansko okupacijsko upravo. To taborišče ni bilo edino, v bližini jih je bilo še več, kamporsko pa je bilo največje. Akcijo razorožitve stražnikov v taborišču je vodila Osvobodilna fronta Slovenije.

Kot bi nam bili v sorodu

Na zbirno mesto nas je prišlo 15 članov, bali smo se slabega vremena, vendar je po postanku in kavici v Senju le zasijalo

Minuta molka za vse žrtve taborišča v Kamporju. Foto: akm

sonce, tako da smo se na trajektu in tudi pozneje počutili prav prijetno. Odpeljali smo se skozi mesto Rab in prispeli v Kampor, k spominskemu kompleksu v spomin žrtvam taborišča, ki ga je leta 1953 postavila Republika Slovenija. Kompleks je kot nekakšno mesto mrtvih z vhodom, trgom in svetiščem, obkroženim s suhozidom, zasnoval slovenski arhitekt Edvard Ravnikar. Simbolno svetišče na koncu parka je z mozaikom okrasil Marij Pregelj. Od leta 1988 prostor mrtvih ob

žrtev, kot bi nam bili v sorodu. Položili smo venček, zapeli pesem - himno taboriščnikov Lipa zelenela je in izgovorili molitev za duše ubogih otrokov, žena in mož, ki so nedolžni umrli in niso dočkali svobode.

Vrnili smo se z notranjim mirom in z zavedanjem, da smo opravili svojo globoko človeško nalogo, saj je spomin vse, kar ostaja. Upamo, da se bodo tega zavedale tudi mlajše generacije.

Vasiljka Tovarloža

Nova knjiga

Slovenski izgnanci v NDH - številke in spomini

Dolgoletni član Slovenskega doma Slavko Alojz Kramar je 17. novembra v Prešernovi dvorani predstavil knjigo Slovenski izgnanci v Neodvisni državi Hrvaški. Knjiga je izšla v založbi Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

O izgnanski usodi, ki jo je doživela tudi njegova družina, je Slavko več let zbiral podatke, obiskoval je muzeje in spominske zbirke na območju nekdanjih taborišč, pomagal si je z že objavljeno dokumentacijo in gradivi, ki jih je našel v arhivih v Mariboru in Slavonski Požegi. Zbral je podatke o Slovencih v vseh taboriščih na območju NDH, v knjigi pa je največ pozornosti namenili taborišču v Slavonski Požegi.

Štirje družinski grobovi na Hrvaškem

Pričevanje o transportu z vlakom v Slavonsko Požego leta 1941, o režimu v tem taborišču, o razseljevanju izgnancev, o strahu pred ustaši, o zločinih. Avtor pov

zema številčne podatke o Slovencih v tem taborišču: koliko jih je bilo pripeljanih, koliko razseljenih po Slavoniji, pa bolnih in zadržanih, tudi po podatkih o izobrazbi. Slovenci so se kot delovna sila, bodisi pri kmetih v Slavoniji ali pa kot mojstri dobro izkazali. Ljudje so se vsak po svoje trudili, da bi preživeli strahote tega obdobja. Živeli so med sovražniki, na tujem ozemlju, med tujimi ljudmi. Izgubili so svojo identiteto in postali samo številke. Bolezni, lakota in nadloge - od uši do stenic - so bile vsakdanji pojav. Tudi smrt. Slavkova družina se je po vojni vrnila domov, vendar okrnjena: štirje grobovi so ostali na Hrvaškem.

Skozi pogovor z Agato Klinar Medaković nam je avtor skušal približati izgnan-

Slavko Alojz Kramar podpisuje svojo knjigo. Foto: mb

sko življenje in svojo izkušnjo prikazati kot opomin, da se nikoli več ne ponovi.

V kulturnem programu je Ivica Kunej recitiral Pesem izgnancev Marijana Horna. Na klavirju ga je spremljal Zoran Šonc. Ogleдали smo si tudi dokumentarno-igrani film Slovenski izgnanci 1941–1945. Knjigo s podpisom smo dobili v dar.

Vsem izgnancem, pokojnim in živečim, veliko spoštovanje.

Stanka Herak

Toporišičevo leto

Spomin na vodilnega jezikoslovca našega časa

»Slovenščino je treba spoštovati tako, kot svoj jezik spoštujejo pripadniki velikih narodov,« je nekoč dejal vodilni slovenski jezikoslovec **Jože Toporišič**. S temi besedami v mislih smo se odpravili na strokovno ekskurzijo v njegov rojstni kraj.

To je bil tudi slogan Toporišičevega leta, ki je v spomin na pomembnega slovenskega akademika, potekal od lanskega do letošnjega oktobra. Člani Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb smo se v Posavje odpravili nekaj dni po izteku Toporišičevega leta - 16. novembra, in sicer v okviru programa Ljudje, ki nas povezujejo - srečanja v dialogu.

Dom - knjižnica - razstava

Komaj 40 minut vožnje od Zagreba, v Mostecu pri Dobovi sta nas v Toporišičevi rojstni hiši pričakali njegova svakinja, po domače jo kličejo teta **Reza**, in **Irena Majce** iz Civilne pobude v spomin doktorju Jožetu Toporišiču Mostec. Gostiteljici sta povedali veliko zanimivega iz njegovega zasebnega življenja, med drugim, da je bil skromen, vztrajen in odločen človek, zelo rad je imel svoj domači kraj, ki ga je obiskoval skoraj vsak konec tedna, če je le mogel. Kljub visokim letom je teta Reza pripoved popestrila z

vznesenim in srčnim recitiranjem svojih pesmi o ljubezni in domačem kraju. Žal smo se morali hitro posloviti, vendar z obljubo, da še pridemo na obisk. Od tam smo se odpravili v Brežice, kjer sta nas skozi Toporišičev kotiček in knjižnico, ki letos obeležuje 70. obletnico delovanja po drugi svetovni vojni, popeljali prijazni direktorica **Tea Bemkoč** in slavistka **Mateja Kus**. Za konec ekskurzije pa smo si ogledali še razstavo v

Člani Sveta pred spominsko ploščo na rojstni hiši dr. Jožeta Toporišiča v Mostecu. Foto: nn

brežiškem muzeju z naslovom *Posavski obrazi: jezikoslovec in akademik Jože Toporišič*. Po zaslugi širokosrčne direktorice muzeja **Alenke Černelič Krošelj** smo si spotoma ogledali tudi impresivno Viteško dvorano in stalne razstave.

Bogato izpolnjen dan smo zaokrožili z obiskom **Franca Straška**, podpredsednika Slovenskega doma, ki živi v brežiškem domu za ostarele, in se nas je zelo razveselil.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Jože Toporišič (1926–2014) je večino časa delal kot profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani, krajši čas pa tudi kot lektor za slovenski jezik na Filozofski fakulteti v Zagrebu (med letoma 1954 in 1965), kjer je pripravil tudi prvi slovenski fonetični učbenik za tujce *Slovenski jezik na ploščama: izgovor i intonacija s recitacijama* v okviru zagrebške fonetične šole prof. dr. Petra Guberine. Kot lektor je služboval tudi na Filozofski fakulteti v Zadru. Dejaven je bil pri lingvistični sekciji Hrvaškega filološkega društva. Njegovo najpomembnejše delo je Slovenska slovnica iz leta 1976, sodeloval pa je tudi pri nastajanju Slovarja slovenskega knjižnega jezika in Slovenskega pravopisa

Izgnanci 1941-1945

Pohod po poteh Brežiške čete

Štiridesetega pohoda in proslave v spomin na Brežiško četo smo se udeležili štirje člani Slovenskega doma Zagreb: **Stanka**, **Marinka**, **Vasiljka** in **Slavko**, ki je prejel tudi zlato značko za deseto udeležbo. Tradicionalna prireditev je potekala 22. oktobra v Pečicah.

Brežiška četa ostaja za Posavce simbol poguma in dobrih vrednot. Ustanovljena je bila 28. oktobra 1941, uprla se je fašizmu in nacizmu. Zaradi izdaje je bila uničena, od 18 borcev so štiri padli, enajst pa jih je bilo kasneje ustreljenih v Mariboru. Kljub kratkotrajnem delovanju je bila uspešna in je še danes za zgled. Brežiški župan **Ivan Molan** je zagotovil, da tradicionalna kulturno-rekreativna prireditev ne bo ukinjena, kot se je zgodilo ponekod drugod v Sloveniji. Udeležencem so o pomenu upora zoper fašizem in nacizem spregovorili predsednik sveta Krajevne skupnosti **Janez Omrzel**, predsednik ZZB NOB Brežice **Stane Preškar** in podpredsednik ZZB NOB Slovenije **France Križanič**.

Pred odhodom na pohod. Foto: A. Kramar

Majhna ekipa, veliko dobre volje

Iz Zagreba se je prireditve žal udeležilo manj ljudi kot prejšnja leta, poleg štirih članov Slovenskega doma še štiri planinke. Do Bregane nas je s svojim avtom popeljala Stanka, tam pa nas je pred prihodom avtobusa na svojem domu, v »bife garaži« z jutranjo kapljico pogostil **Lojze Godec**, za kar se mu lepo zahvaljujemo. Do Pečic smo šli z avtobusom, tam spremljali kulturni program, pohoda pa sta se nato udeležili **Stanka** in **Vasiljka**.

Članice aktiva Kmečka žena Pečice so pripravile bogato celodnevno pogostitev, tako da je bil na koncu golaž prirediteljev kar nekoliko odveč.

Kras 🇺🇸

Za naše knjižne molje

Je zgodovina res učiteljica življenja?

V knjižnici Slovenskega doma si lahko sposodiš veliko zanimivih knjig, vprašanje pa je, katero knjigo priporočiti. Saj poznamo staro modrost: *De gustibus non est disputandum*. O okusih se ne razpravlja.

Veliko takšnih sentenc – poučnih izrekov, zgoščeno izraženih globokih misli, temelječih na življenjski izkušnji – smo podedovali od nekdanjih modrecev. Razlog več, da vam priporočim malo drugačno knjigo: *Sentence - modrosti starih Rimljanov*. V davnih časih so filozofi, pisatelji in zgodovinarji že vse povedali in napisali, odkrili resnico o človeških, političnih in družbenih odnosih. In koliko smo se iz tega naučili? Bolj malo! Že tisočletja delamo iste napake.

Historia est magistra vitae. Zgodovina je učiteljica življenja. Še ena sentenca, s katero se večkrat srečamo. Razmislek o njej ponuja tudi druga knjiga, ki jo priporočam v tokratnem Novem odmevu. *Periodni sistem* Primo Levija je čisto drugačna knjiga od tistih, ki jih najpogosteje vzamemo v roke. Ob branju najprej pomislimo, da gre za avtobiografijo kemika. Enaindvajset zgodb je posvečenih posameznim kemijskim elementom. Ko se kemija in osebna zgodba prepleteta, dobimo razmišljanje o človekovem življenju. Ni čudno, da je prva zgodba o plinu argonu. Pisatelj je bil kot italijanski Jud deportiran v Auschwitz in ta kalvarija je neizbrisno zaznamovala njegovo osebnost. Knjiga razkriva tudi zgodovino generacije, ki se je oblikovala v času fašizma.

Darija Stantić

Tudi sami priporočite knjige, ki so vplivale na vas in vas mogoče spremenile. Predvsem pa: obiščite knjižnico Slovenskega doma.

Izložba

Retrospektiva Mehičičevih aktova – od 80-ih godina do danas

Izložba aktova Krešimira Mehičiča otvorena je 30. studenog u Slovenskom domu, koji se prema autorovom mišljenju pokazao izuzetno prigodnim mjestom za izložiti ovaj tip fotografije ili fotografije općenito.

Izložba je obuhvatila radove Krešimira Mehičiča na području akt fotografije, nastalih u periodu od 80-tih godina prošlog stoljeća pa sve do danas. To nije bila klasična retrospektiva, jer su iz perioda 80-tih godina bila predstavljena svega četiri rada, a svi ostali radovi nastali su u zadnje dvije godine. Autor, takvom postavom izložbe preispitao je svoj pristup

Krešimir Mehičič (1956.) nositelj je naslova majstor fotografije HFS III i dobitnik prestižne nagrade Tošo Dabac za 2013. godinu. Sudjelovao je na više od 50 međunarodnih žiriranih izložbi fotografija, a najveći mu je uspjeh pohvala Međunarodnog Olimpijskog komiteta za kolekciju od 12 fotografija pod nazivom *Supporters*, koja je bila izložena u Muzeju sporta u Lausanni. Pripremio je 12 samostalnih izložbi fotografija i sudjelovao na više od 70 skupnih izložbi Fotokluba Zagreb u Hrvatskoj i izvan nje.

Rolando Nikčević, Krešimir Mehičič, Vladimir Vučinović – Čarli (s lijeva). Foto: Antun Bukovec

ka snimanju akt fotografije prije tridesetak godina i danas. To preispitivanje odnosi se prvenstveno na istraživanje odnosa svjetla i ženskog tijela, ali i na odnos tehnike raspoložive prije 30-tak godina i u današnje vrijeme.

Izložba se sastojala od 18 fotografija formata 70 x 100 cm – a izložiti kvalitetne fotografije u tom formatu je i dandanas veliki izazov, kako za autora, tako i za prateću ekipu koja radi na printu i opremanju fotografija.

Veliki odaziv na otvorenju izložbe dokazao je da je i u Zagrebu i u Hrvatskoj mali broj autora spreman se odvažiti na ovakav tip fotografije, a time i izložbe.

(km)

Izstopajoči

Z Marjanom in Bojanom v svetu orglic in frajtonaric

Z navdušenjem smo ploskali našima članoma, ki sta z glasbeno virtuoznostjo branila naše barve: Marjan Dirnbek na koncertu ljudskih pesmi in viž v Globokem ter Bojan Kovačič na mednarodnem festivalu diatonične harmonike v Zagrebu.

Sončni oktobrski dnevi niso bili prav nič uglašeni z naslovom koncerta ljudskih pesmi in viž ob 20-letnici Pevcev iz Globokega: Hladna jesen že prihaja. A je prav 15. oktobra, ko smo potovali v Globoko, jesen pokazala pravi obraz: močno je deževalo in kar hladno je postalo. Že uigrana družba, voznica **Stanka N.**, **Vasiljka**, **Marjan** in jaz smo kljub slabemu vremenu pravočasno prispeli. Dobrodošlico nam je zaželel naš stari znanec **Franc Kene**, ki vodi skupino Pevci iz Globokega. Dvorana Krajevne skupnosti Globoko je bila napolnjena do zadnjega kotička. Nastopilo je šest skupin, od blizu in daleč. Vsi so bili nagrajeni z gromkim aplavzom, tudi Marjan za nastop na ustni harmoniki. Na koncu so vsi nastopajoči skupaj s publiko zapeli pesem Hladna jesen že prihaja. Pred slovesom pa prigrizek in zdravica.

Slovenske melodije na goranskem prazniku

Društvo Goranin iz Zagreba je 19. novembra v Mali dvorani Vatroslav Lisinski pripravilo v Mednarodni festival heligonk (diatoničnih harmonik

ali frajtonaric). Poleg harmonikarjev iz Istre in Gorskega Kotarja so sodelovali tudi muzikantje iz Slovenije, Švice in Italije, na povabilo koordinatorke festivala **Nade Kruc** pa tudi član Slovenskega doma Bojan Kovačič. Predstavil se je z Avsenikovo Veselo po domače, ob koreografiji plesnega para **Mire Bilić** in **Damirja Barišića** pa je zaigral še srednjeevropsko ljudsko pesem Leander. Oder je med drugim krasila harmonika **Franca Ropa**. Na odru so bili vsi nastopajoči virtuozni na svojem inštrumentu, izstopal je dvakratni evropski prvak na frajtonarici **Luka Brgić** iz Istre. Posebej so se izkazali enajstletni učenci glasbenih šol iz Brežic in Metlike. Obiskovalci smo uživali ob zvokih harmonike, razpoloženje v polni dvorani je bilo enkratno: pelo se je, ploskalo po taktu, na koncu tudi plesalo. Na koncu se je pela »himna« Gorski Kotare moj, ob spremljavi vseh frajtonaric in ženskega pevskega zbora Goranke.

Obiskovalci iz Slovenskega doma smo še posebej uživali, saj so prevladovalle slovenske melodije.

Stanka Herak

Nastop Bojana Kovačiča na Mednarodnem festivalu heligonk. Foto: Goran Vranić

Šopek

Vse bolj zahtevna in dovršena ustvarjalnost

Članice kreativne delavnice so tudi letos v predbožičnem času predstavile svoje nove stvaritve. Razstavo v Slovenskem domu je 14. decembra odprl naš dragi prijatelj in dolgoletni član doma **Slavko Kramar**.

Med številni obiskovalci razstave smo opazili veliko takih, ki so že stalnica na prikazih Šopkovih stvaritev. Tudi tokrat je bilo videti veliko zadovoljnih obrazov, saj so se ljubiteljske umetnice potrdile, da bi z novimi stvaritvami presenetile in navdušile. To jim je uspelo! Bilo je več izdelkov iz gline, predvsem a več takih, ki so bolj zahtevni, kar kaže, da so zelo napredovale. Božično vzdušje so ustvarile z izdelki na temo jaslic in svete družine, na ogled pa je bila tudi uporabna in okrasna keramika, od vaz in posodic do nakita. Na ogled so bili tudi nepogrešljivi bleščeči božični šopki in venčki. K dobremu razpoloženju je prispevala tudi glasba. Član pevskega zbora Slovenski dom **Marjan Dirnbek**, ki je kot mojster v igranju na orglice prejel zlato diplomo na tekmovanju v Trebnjem, je zaigral venček narodnih in ogrel naša srca.

Stanka Novković

Šopkove stvaritve. Foto: SN

Spomin na Jelko Travorič

Novembrski petek smo posvetili spominu na Jelko (1947–2016), ki je redno obiskovala vse prireditve v Slovenskem domu in ni zamudila nobenega prvega petka, vse dokler je ni ustavila bolezen. Ob prižgani svečki sta se Jelki zahvalila Ivanka ena in Slavko, Zoran pa je na klavirju zaigral Chopinovo Nostalgijo, Vebrove Spomine in V mojih mislih (Thompson/James/Christopher) v lastni priredbi. Jelkina smrt nas je tembolj prizadela, ker je bila nepričakovana. Hvaležni smo ji za plemenitost in dobroto in je ne bomo nikoli pozabili. Mirno počivaj, draga Jelka.

Petkova srečanja

Kvorum, Tone, Hitchcock in pištoli

O petkovih srečanjih smo v Novem odmevu nazadnje poročali spomladi, od takrat se je nabralo le malo novic – o njih telegrafsko. Popočitniško spoznanje pa je, da nas je vedno manj, dvakrat smo bili celo pod kvorumom, saj nas ni bilo niti trinajst.

Aprila nas je obiskal angel Varuh (Jozefina) in je vsem razdelil darila. Ivanka dve (Štefančič) je prebrala aforizme o upokojencih, maja pa aforizme o zdravstvenih zadevah.

Posebej atraktivne so bile pripovedi o naših doživetjih. Ivanka ena in Tone (Vrbnjak) sta povedala, kako so jima vlomili v stanovanje. Tonetova izkušnja ima posebno razplet in smo se mu na koncu do solz nasmejali.

Zlomljeno ključavnico, vlom in rop je Tone kar spokojno preživel, imel je »srečo«, da so odnesli »samo« dve pištoli (zloženih nabojev pa ne) in nekaj hčerkinega nakita. Tako se zgodi, če si dolgo odsoten. Tone je bil takrat v Prlekiji. Mesec pozneje, po prijavi vloma, je policija poklicala Toneta, ker so našli pištolo. Potrdilo se je, da je orožje njegovo. Vlomilca so ulovili na način, vreden Hitchcocka. Ko je vdrl v neko drugo stanovanje, ga je zalotila gospodinja, in ga s palico pregnala, vlomil-

lec pa je zbežal in pozabil vzeti pištolo, ki jo je odložil. Da bi bil hec še večji, je Tone to žensko spoznal na tramvaju, ko je bila tudi ona na poti k istemu sodniku. Vsi v tramvaju so slišali o njenem pogumu, Tone pa ob slišanjem kar ni mogel priti k sebi.

Junija nas je obiskala Matilda (Jozefina), prišla je iz Bosne, in nas je vse prepričevala, da slabo zglejamo in je nujno, da pridemo k njej na terapijo v Banja Vručico.

Izredno lep nastop, pisan na dušo slavljencem, nam je podaril vsestranski umetnik, inovator, matematik, veseljak, govornik in glasbenik Zoran. Ploskanja kar ni bilo konec.

No, zdaj pa je zmanjkalo prostora za pisanje ... , zato bom kar prenehal, vi pa pridite, prisluhnite in se sami prepričajte o vzdušju ... na naslednjem prvem petku. Ne bo vam žal.

KraS

Slavko, Ivanka ena, Milka, Marija (z leve) so bili presenečeni nad darili v obliki škatlic za tablete.

Foto: N. Lah

Intervju

Silva Šutar Vujičić: Nujno potrebujemo mlade!

Društvo Slovencev Labin je bilo ustanovljeno pred desetimi leti in je drugo najstarejše v Istri, takoj za puljskim. Prvi dve leti ga je vodil Kristian Stepčić Reisman, leta 2008 je krmilo prevzela Silva Šutar Vujičić, znana labinska vzgojiteljica z 39-letnim stažem.

Silva Šutar Vujičić se je rodila leta 1954 v Labinu, kjer je končala osnovno in srednjo šolo, nato pa doštudirala na reški pedagoški akademiji. Je iz slovenske rudarske družine, ki je v Istro prišla iz Posavja. Oče je bil iz Blance, v labinskem rudniku je delal kot miner, mama pa je bila gospodinja. Po moževi smrti pred 33 leti se je vrnila na domačijo svojih staršev, kjer jo Silva redno obiskuje.

Kako se je razvijalo društvo prvih deset let?

- V začetku je štelo petnajst članov, ko se je razvedelo za društvo, se je članstvo povečalo in povzpelo na 80 članov. V minulih osmih letih, odkar vodim društvo, so največja pridobitev prostori, ki nam jih je dodelila občina Labin - tam imamo sestanke, tam potekajo druženja, sprejemi in delavnice. Želimo si, da bi proslavljali še veliko okroglih letnic, če nam bo le uspelo pomladiti društvo.

Ste razmeroma majhno društvo, vendar dobro vidno v Istri.

- Naš cilj je ohraniti slovensko besedo in kulturo, s tem namenom pripravljamo različne dogodke. Odkar imamo koordinacijo slovenskih društev v Istri, se lažje dogovorimo za skupne projekte, kot so na primer dnevi slovenske kulture v Istri, ki potekajo tretji teden v oktobru. Za dan državnosti Slovenije in Hrvaške pripravimo čezmejno srečanje društev iz hrvaške in slovenske Istre. Za kulturni praznik se dogovorimo, katero društvo bo gostitelj ostalim društvom, in pripravimo program. Veselimo se vsakega takega srečanja, ker se srečamo s svojimi rojaki, obnovimo stara prijateljstva in navežemo nova. Tako dobimo občutek povezanosti,

Silva Šutar Vujičić si želi, da bi društvo obstalo in se razvijalo v sodelovanju z drugimi slovenskimi društvi na Hrvaškem in drugod po Evropi. Foto: Željko Vujičić

imamo se dobro, veseli smo, ker slišimo slovensko besedo, pesem. Večkrat nas pokličejo iz Slovenije in nas prosijo za pomoč pri vodenem sprehodu po mestu in spoznavanju labinske zgodovine, novinarji pa se zanimajo, kako so naši predniki prišli v te kraje, kakšna je naša zgodovina.

Tudi za vaše društvo je velik izziv staranje članstva.

Povprečna starost članov je zelo visoka, vsak dan starejši so in počasi odhajajo. Zato je le malo aktivnih, večino dela opravim sama, s pomočjo družine, vendar smo vsi polno zaposleni in je usklajevanje kar težko. V društvu ne deluje nobena ljubiteljska skupina, ker člani ne morejo prihajati zaradi bolezni, ali pa nimajo prevoza, časa, zanimanja. Za ustanovitev pevskega zbora denimo ni bilo dovolj zainteresiranih. Uspeli smo oblikovati kreativno delavnico, po dveh letih pa je ugasnila, ker sta aktivna ostala samo dva člana. Zato je naš delovni načrt zasnovan na osnovnih dejavnostih. Hkrati pa iščemo načine, kako pritegniti mlajše člane, s katerimi bi društvo postalo malo bolj živahno, z več dobrimi idejami. (jpt/akm)

Dnevi slovenske kulture v Istri

Letošnje prireditve so potekale od 18. do 23. oktobra - od ponedeljka do nedelje so istrska slovenska društva gostila zanimive kulturne dogodke. Statistika: štiri glasbeni nastopi, dve razstavi članske kreativnosti, ena filmska in ena dramska predstava, dve likovni razstavi in eno predavanje ..., ter veliko zadovoljnih in kulturno potešenih obiskovalcev!

Labin

O pisnih sledih Slovencev zunaj slovenskih meja

Dnevi slovenske kulture v Istri so se letos začeli v Labinu: 17. oktobra je v mestni knjižnici, kjer je bil nekoč vhod v labinski rudnik premoga, predavala Helena Janežič, iz ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK).

Kot vodja NUK-ove zbirke tiskov Slovencev zunaj slovenskih meja v Ljubljani Helena Janežič zelo dobro pozna slovensko izseljenstvo. V zbirki hranijo bogato gradivo, ki ga ustvarijo Slovenci v zamejstvu in na tujem - cilj je, da bi zbrali in shranili vse, kar so Slovenci natisnili v katerem koli kotičku sveta, od brošur do vabil, glasil in knjižnih del.

Nekoč prepovedani D fond

NUK ena od redkih knjižnic, ki hrani celotno zbirko nekdaj prepovedane literature, ki je nastajala v slovenski emigraciji, tako imenovani D fond. Zbirka ima zelo zanimivo zgodovino: začela je nastajati leta 1945 in je povezana s cenzuro, omejenim dostopom do tiska s prepovedano vsebino in sezname prepovedanih knjig. Vse, kar so uspeli zbrati, so sprva na skrivaj hranili v omari v direktorjevi pisarni. Ko je ta postala pretesna, so knjige preselili v skladišča. V D fondu je bilo vse več naslovov, v 45 letih se je nabralo okoli 700 knji in 140 naslovov periodike. Od osamosvojitve Slovenije zbirka ni več skrivna in prepovedana, od takrat se imenuje zbirka tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije in se redno dopolnjuje s svežimi izdajami.

Ob slovenski pesmi zatrepeta srce

Po predavanju je nastopila vokalna skupina Ajda iz istoimenskega slovenskega društva v Umagu, pod vodstvom zborovodkinje **Vesne Car**. Ajdovke so zapele slovenske ljudske pesmi, ki so nas

Helena Janežič

spomnile na naše korenine: te pesmi so prepevali naši starši, babice in dedki. Veliko nas je prepevalo skupaj z Ajdovkami, naša srca so se razširila in zatrepeta, v očeh so se zaiskrile solze, čustva so bila zelo močna.

Zbrane na prireditvi je pozdravila tudi glavna tajnica Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane **Jasmina Ilič**.

Po koncu programa smo si vzeli čas za sproščeno druženje ob slovenski pesmi in besedi.

Silva Šutar Vujičić

NUK-ova vrata odprta na stežaj-

Helena Janežič nas je povabila, da se včlanimo v NUK, saj je s podporo Ura da za Slovence v zamejstvu in po svetu vsem rojakom zunaj slovenskih meja omogočeno brezplačno članstvo. Nekaj članov našega društva je kar takoj izkoristilo priložnost in se včlanilo v NUK. Tako smo lahko še bolj povezani s slovensko besedo in slovensko literaturo, imamo možnost, da beremo knjige na daljavo v elektronski obliki. Več informacij je na voljo na spletni strani knjižnice (www.nuk.uni-lj.si).

Nastop vokalne skupine Ajda iz Umaga. Obe foto: Silva Šutar Vujičić

Buzet

Na oder pogumno postavili prvi skeč v slovenščini

S kulturnim programom v galeriji buzetskega Narodnega doma 19. oktobra se je društvo Lipa pridružilo tradicionalnim Dnevom slovenske kulture v Istri. Glasba, materinščina, kreativnost so bili trije stebri dobro obiskanega dogodka.

Nastop Kraške klape iz Sežane.

V glasbenem delu programa sta nastopili Kraška klapa iz Sežane in ženska vokalna skupina Vetta iz Vrha pri Buzetu. Članice dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture so se predstavile s kratkim skečem z naslovom Drevo učenosti, ki ga je po istoimenski otroški zgodbi Mihe Mateta za oder priredila voditeljica slovenskega pouka **Eva Ciglar**. Svoja likovna dela sta razstavili ustvarjalni članci Lipe **Neda Zupan** in **Luciana Agapito** ter koprška umetnica **Nevina Pečarič**, rojena **Prodan**, iz Podrebra pri Buzetu. Prireditev si je z velikim zanimanjem ogledalo številno občinstvo, med katerim so bili predstavniki Mesta Buzeta, bošnjaške manjšine v Buzetu in Društva za slovensko-hrvaško čezmejno sodelovanje in druženje na območju eko parka Kras Rakitovec.

Skeč članic dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture.

Programu je sledilo druženje v prijateljskem vzdušju ob dobri kapljici in hrani.

Tekst in foto: Boris Grželj

Umag

Skokova razstava in Vojnovičev film

Pevski zbor Ajda je kot uvod v dan slovenske kulture v Umagu 22. oktobra zapel tri slovenske ljudske pesmi: *Zabučale gore*, *Pri farni cerkvi* in *Fantje po polj gredo*. Sledili sta odprte likovne razstave in projekcija filma.

Prireditev je bil zelo dobro obiskana: predsednica Ajde **Danica Bojković** je poleg članov društva in rojakov iz Pulja in Poreča z veseljem pozdravila tudi župana **Villija Bassaneseja**, podžupane **Floriano Bassanese-Radin**, **Nika Čančarevića** in **Maura Jurmana**, predstojnik občinskega oddelka za družbene dejavnosti **Slavišo Šmalca**, voditeljico kulture **Sanjo Benčić** ter predstavnike bošnjaške in madžarske manjšine.

Danica Bojković, Borut Skok in Tina Širec Džodan. Foto: SKD Ajda

Razpoke Boruta Skoka iz Pulja

Izbor Skokovih del pod naslovom *Razpoke* (v MMC POU Ante Babić Umag je bil na ogled do 13. novembra) je predstavila umetnostna zgodovinarica **Tina Širec-Džodan**. Po njenih besedah je avtor v

Pulj

Razkošje likovnih, fotografskih in odrskih podob

Po dolgem poletju, ki se je letos zavleklo kar v oktober, smo v društvu Istra pripravili pestro jesensko dogajanje: dve likovni in eno fotografsko razstavo, dramski večer, adventni program. Z zanimanjem smo spremljali tudi puljski knjižni sejem.

Najprej so tretji teden v oktobru potekali tradicionalni Dnevi slovenske kulture v Istri, vsak dan v enem od društev. V Pulju smo 18. oktobra odprli razstavo risb izjemnega slikarja **Josipa Korošca**, obenem tudi umetnostnega zgodovinarja, profesorja in restavratorja, ki je bil vrsto let direktor Restavratorskega centra Slovenije. Kustosinja razstave v Mestni galeriji Antuna Motike v Pulju je bila **Tina Širec Džodan**. Razstavo sta odprla slovenski konzul v Zagrebu **Viktor Mlakar** in namestnica puljskega župana **Giussepina Rajko**. Med gosti je bil tudi **Rudi Meljak** iz Urada za Slovence v zajedstvu in po svetu.

Dva dni pozneje, 20. oktobra je v okviru Dnevov slovenske kulture v Pulju nastopil mlad slovenski igralec **Jurij Drevenšek**. Pesem za eno Drevo je glasbeno pripovedovalni performans in Jurijevo avtorsko delo ter njegov odgovor na knjigo Heinricha Bölla *Klovnovi pogledi*. Samoizpoveden, avtobiografski in zato še toliko bolj pristen Drevenškov nastop govori o prelomni točki iskanja identitete, s katero se je tudi sam soočal.

Člani Slovenskega društva Istra smo se v večji ali manjši zasedbi udeležili vseh dogodkov slovenskih društev v Istri.

Encijanov božični koncert

V puljski galeriji Cvajner je bila 18. novembra odprta retrospektivna razstava Pictia **Roka Zelenka** - društvo Istra je bilo soorganizator dogodka. Od 23. novembra je galerija društva gostila fotografsko razstavo **Saša Markendela** iz Izole.

Prvič doslej smo se Slovenci v Pulju vključili v praznovanje adventnega časa: na pobudo predsednice društva **Danice Avbelj** so članice društvene kreativne sekcije prvič izdelale adventni venec in v središču Pulja. Na prvo adventno nedeljo 27. novembra je njegovo prvo svečko na odlično obiskani javni prireditvi in

ustvarjalnem smislu prehodil kar dolgo slikarsko pot »od izrazito močnega kolorizma v zgodnjih delih, kar je za mladega avtorja precej zajeten in pogumen zalogaj, sploh, če se izraža z abstraktnimi kompozicijami velikega formata, kar je značilnost njegovih zgodnjih del, do popolne redukcije barve v kasnejših skoraj popolnoma monokromatskih delih manjšega formata«. V predgovoru k priložnostnem katalogu je Tina Širec-Džodan zapisala, da se že zdaj veseli obujanja potisnjenih dogodkov, ki se bodo prebili skozi razpoke na Borutovih platinah.

Sledila je projekcija filma Čefurji raus **Gorana Vojnovića**, ki pa ga v Umag žal ni bilo, saj je doma obležal z vročino. Filmska tematika pa je navdahnila pogostitev po koncu programa, ko so se obiskovalci družili ob vročem bosanskem bureku, slovenskih sladica, istrski malvaziji in umaškem sadjem.

Danica Bojković 🗨️

ob nastopu skupine Encijan prižgal puljski župan **Boris Miletič**. Tri dni pozneje si ga je ogledal tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc**, ki se je 30. novembra v spremstvu predsednikov treh slovenskih društev v Istri - **Danice Avbelj** (Istra Pulj), **Miriam Pran** (Oljka Poreč) in **Borisa Grželja** (Lipa Buzet) ter predsednika županijskega manjšinskega sveta **Marjana Breclja** - sestal z županom Istrske županije **Valterjem Flegom**. Na srečanju, ki je potekalo v zelo prijateljskem vzdušju, so izpostavili odprta vprašanja Slovencev in slovenskih organizacij v Istri ter izmenjali mnenja o odnosih med Slovenijo in Istro.

Nastop igralca Jurija Drevenška.

Zadar

Prva samostojna razstava ob slikarkinem 70. rojstnem dnevu

V do zadnjega kotička napolnjenem preddverju arbanaškega oddelka Meštne knjižnice Zadar je bila 29. septembra ob 18. uri odprta prva samostojna razstava članice zadrske Lipe Pie Bajlo, ki je letos napolnila 70 let.

Pia Bajlo se je s slikanjem začela ukvarjati pred dvema desetletjema, ko je obiskovala likovno šolo Nukleus. Kot članica Lipine likovne sekcije se redno udeležuje tradicionalne likovne kolonije Maj Turanj. Ustvarjala je tudi na likovnih kolonijah v Mostu na Soči in Tuzli. Prav sodelovanje na tovrstnih umetniških srečanjih je zaznamovalo slikarsko rast in li-

Z otvoritve prve samostojne razstave Pie Bajlo. Foto: Katarina Bezić

kovni svet Pije Bajlo, za katerega sta značilni črta in barva, je na otvoritvi dejala likovna pedagoginja **Marija Ivoš**.

»Pia Bajlo ostaja popolnoma zvesta poučarjenemu geometričnemu slogu, v katerem se lahko razigra z barvami in oblikami znotraj ploskev, katerih posamezni deli se stikajo skozi skrajno zapletene in dinamične odnose,« je povedala Marija Ivoš. Po njenih besedah gre za dela na meji abstrakcije in realnosti, na kateri se avtorica z barvitostjo in oblikami stvarnega sveta poigrava enako močno, kot z domišljijo in otroško razigranostjo, dokler se njena paleta ne razkroji v figurativno in abstraktno, kjer je najmočnejša. Razstava je dokaz, da za ustvarjanje ni nikoli prepozno in da je v vsakem življenjskem obdobju mogoče seči v lastno dušo in izraziti, kar se je v njej skrivalo dolga leta, je dodala Marija Ivoš. »Ko barva najde poti na svetlobo in sproži razigrano veselje – to je blagoslov z neba.«

Gorka Ostojčić Cvajner, Giuseppina Rajko, Josip Korošec, Eros Čakić, Viktor Mlakar, Danica Avbelj, Rudi Merljak, Tina Širec Džodan (z leve). Obe foto: Vesna Vukšinić Zmaić

Osrednji decembrski dogodek je bil puljski knjižni sejem Sa(n)jam knjige v Istri. Letošnja partnerica sejma je Slovenija z Ljubljano na čelu (več o tem v rubriki Kulturna obzorja). V našem društvu je gostoval **Klemen Košir** in predstavil svojo knjigo o plavi ribi Plava, ki je bila lani razglašena za najlepšo slovensko knjigo. Pester program letošnjega leta je društvo Istra sklenilo 22. decembra, z velikim božičnim koncertom zbora Encijan v Svetih Sreih v Pulju.

Vesna Vukšinić Zmaić 🗨️

PIA BAJLO IZLOŽBA SLIKA / RAZSTAVA SLIK RADOST STVARANJA

29.09 (Sobota) do 13. 10. 2016
OTVARANJE U 18:00 sati
u prostoru Građanske knjižnice Zadar
ODGRANAK ARBANASI

V glasbenem programu je nastopil kantavtor **Mario Padelin**, ki je zapel v hrvaščini in slovenščini.

Darja Jusup 🗨️

Reformacija skozi glasbo, slovenščina skozi pravljice, naš prijatelj skozi poezijo

Jeseni so se karlovški Slovenci družili ob treh kulturnih dogodkih: glasbenem večeru ob dnevu reformacije, pravljичnem večeru ob slovenskih dnevih in literarnem večeru ob izidu pesniške zbirke Silvina Jermana.

V počastitev slovenskega državnega praznika dneva reformacije je 28. oktobra v Ilirski dvorani Mestne knjižnice potekalo predavanje z naslovom Glasba v reformaciji. Članica karlovškega Slovenskega doma in profesorica glasbene kulture **Tena Bunčič** je zanimivo vsebino črpala iz svoje diplomske naloge. Predavanje sta obogatili in glas-

Predstavitve pesniške zbirke Silvina Jermana; ob avtorju Ivica Kunej in Frida Biščan. Foto: T. Tepšič

beno ilustrirali pevka **Ivančica Bunčič** in **Lana Klokočki**. Polna dvorana navdušenih obiskovalcev je prisluhnila štirim skladbam: Glej, kako dobro in

prijetno je (psalm 133), Mogočna trdnjava je naš Bog (M. Luther), Eden je Bog in Oče, hvala Ti, da me ljubiš (v slovenščini).

Celinke: pravljice s celin

V okviru Slovenskih dni, ki že tradicionalno potekajo v oktobru v mestni knjižnici, je 21. oktobra potekal pravljичni večer za odrasle Celinke: pravljice s celin. V branju slovenskih pravljic so sodelovali novomeški bralci **Karmen** in **Robert Oven**, **Brigita Lavrič** in **Miro**

Po spokojnem poletju živahna jesen z glasbo in plesom

Jesensko dogajanje v društvu Dr. France Prešeren so zaznamovale pevske vaje Prešernovk in gostovanje Folklorne skupine SKPD Bazovica z Reke. Obiskala pa nas je tudi raziskovalka slovenskega izseljenstva in migracij iz Ljubljane.

Raziskovalka in predsednica Znanstvenega sveta Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU dr. **Janja Žitnik Serafin** nas je obiskala 16. septembra. Sproščeno smo se pogovorili o delovanju društva, težavah in perspektivah za prihodnost. Janja Žitnik Serafin trenutno vodi bilateralni projekt Novi izzivi slovenskih in hrvaških skupnosti v diaspori. Iz njenega raziskovalnega opusa je za nas zanimiv zbornik z naslovom Priseljavanje in društveno delovanje Slovencev v drugih delih jugoslovanskega prostora (Založba ZRC, Ljubljana, 2014) - besedilo lahko najdemo in preberemo tudi na svetovnem spletu.

Pevske vaje, folklorno gostovanje, druženje

Takoj po počitnicah, že v začetku septembra, so se članice ŽPZ Prešernovke začele pripravljati za prvi jesenski nastop - na vseslovenskem srečanju, ki ga vsako leto organizira Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. Trinajsto srečanje je potekalo 1. oktobra v Opatiji. Za nastop so izbrale štiri pesmi. Bile so ponosne in vznemirjene, saj so jih prvič poslušali rojaki iz vseh slovenskih društev na Hrvaškem in tudi gosti iz matične dežele. Samo dva tedna kasneje, 14. oktobra smo v Šibeniku spremljali imeniten kulturni večer v avdio-dvorani Mestne knjižnice Juraša Šižgorića. Prijatelji iz reškega društva Bazovica so tudi tokrat pripravili bogat program, v katerem smo vsi uživali. Folklorna skupina je ob spremljavi harmonike in kontrabasa izvedla plesne točke v šestih različnih narodnih nošah. Program je povezoval

Strasten nastop reške folklorne skupine Bazovica. Foto: Mojca Bareša

član društva **Vitomir Vitaz**; recital je Prešernovo poezijo in predstavil knjigo o Alojzu Useniku En človek - celo gledališče. Zaigrali so nam še mladi člani reškega tamburaškega orkestra KUD Željezničar.

Po koncertu se je veselje nadaljevalo v naših društvenih prostorih, kjer so članice sekcije Pridne roke poskrbele za hrano in sladice, predsednika društev pa sta izmenjala priložnostna darila in zahvale.

Mojca Bareša

Septembra nas je obiskala raziskovalka Janja Žitnik Serafin (levo).

Glasba v reformaciji: Tena Bunčič, Lana Klokočki in Ivančica Bunčič (z leve).

Foto: arhiv Slovenskega doma Karlovec

Tičar ter Marija Mitrović, Božena Maslovarić in Mojca Rapo iz Slovenskega doma. Obiskovalci so si ogledali tudi razstavo novomeškega umetnika Nejca Smodiša, ki je ilustriral knjigo Svetlane Makarovič z naslovom Mesečinska struna.

Silvinove Misli v samoti

Pobudnik in prvi predsednik Slovenskega doma Karlovec Silvin Jerman, se je 15. novembra v Ilirski dvorani karlovske knjižnice predstavil s pesniško zbirko Misli u samoći (Misli v samoti), ki je nastala po izgubi soproge Erne. Knjigo je izdal Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb. Polna dvorana obi-

skovalcev, sorodnikov in prijateljev je prisluhnila spominom, ujetim v pesmi, ki jih je prebiral avtor sam, izmenjaje z glasbenimi točkami vnukinje Tene Bunčič ter njenih učencev kitare Luke Krčelića ter Dore in Josipa Spudića. O Silvinovi poeziji je spregovorila recenzentka knjige Frida Biščan, njegovo osebnost in vrednote pa je skozi šaljive pripovedi razkril dolgoletni prijatelj Ivica Kunej iz Zagreba.

Z obiskom so nas ta večer počastila veleposlanica Slovenije dr. Smiljana Knez, prva svetovalka Kristina Kliner in predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc. Obiskovalci so za spomin dobili zbirko z avtorjevim podpisom, prijetno druženje pa nadaljevali ob dobrotah in kozarcu cvička.

Marina Delač-Tepšić

Split

Večer smeha z Vidom Valičem

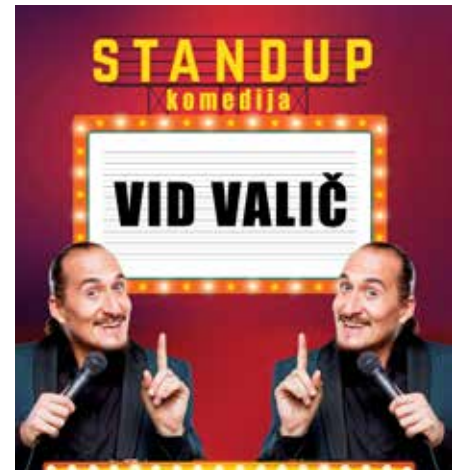
Enaindvajsetega oktobra je v mestnem lutkovnem gledališču nastopil eden najbolj priljubljenih stand-up komikov na Slovenskem. V Split smo ga povabili željni smeha, naveličani vsakdanjih skrbi. Pričakovanja so bila velika.

Na začetku predstave v splitskem lutkovnem gledališču 21. oktobra je bilo čutiti rahlo zadrego, da ne rečem ravno tremo. Vid je moral najprej začutiti utrip publike. Ko je ugotovil, da smo od slovenske vsakdanjosti precej odmaknjeni, da imamo politike že polno kapo, da seksistične aluzije ne delujejo najbolj, se je v maniri velikih ljudi usmeril vase – začel se je briti norca iz samega sebe, češ – ni mi mar, kaj si kdo misli o meni, jaz se znam smejati na svoj račun. Če pa se kdo prepozna ali počuti prizadet, to ni moj problem. In potem so stekle domisljice, ena za drugo. Kar prehitro je minila tista urica smeha in sproščenosti. Nasmeh je na obrazih prisotnih ostal še dolgo po predstavi, tudi na sprehodu po Rivi, in še

ko sem prišla domov, sem se veselo smehljala.

Globoke igralske korenine mladega umetnika

V družini Valič se beseda igralec piše z veliko začetnico. Dedek Aleksander Valič, ki je umrl lani v globoki starosti 94 let, mi je ostal v najlepšem spominu še iz gimnazijskih dni, ko sem redno obiskovala Ljubljansko dramo. Za svoja odrska dela je prejel Borštnikovo nagrado (za vlogo Geronta v Scapinovih zvijačah), leta 1967 pa nagrado Prešernovega sklada (za naslovno vlogo v odrski priredbi Diderotovega dela Rameaujev nečak). Igral je tudi na filmu, med drugim tudi v prvem slovenskem filmu Na svoji zemlji. Režiser, igralec, direktor, umetniški vodja, dramaturg, avtor in prirejevalec tekstov... - vse to je Vidov oče Iztok Valič. Mi smo ga spoznali pred nekaj leti, ko je v Splitu gostoval s predstavo Boksarsko srce, v kateri nastopa tudi Domen Valič – Vidov brat, ki je za vlogo Joja leta 2009 prejel nagrado zlata paličica za najboljšo možko vlogo.

Plakat za nastop uveljavljenega slovenskega stand-up komika

Vid Valič ima za sabo že več kot 150 nastopov na različnih festivalih, literarnih večerih in kulturnih dogodkih, tudi v tujini. Že zgodaj se je zaljubil v igro, po znanje za igralski poklic se je odpravil kar v ZDA. V Los Angelesu se je izobraževal v treh različnih igralskih studiih, prav tam pa je ideja o profesionalnem ukvarjanju s stand-up komedijo dobila tudi svoja krila. Nastopa kot stand-up komik in organizator stand-up večerov v KUD-u Franca Prešeren. Leta 2008 je bil razglašen za najboljšega stand-up komika v slovenski verziji tekmovanja Last comic standing. In kaj drugega pričakovati od enega najbolj vročih imen slovenske stand-up komedije kot odlično zabavo!

Ana Matusinović

Vid Valič se je v maniri velikih ljudi norčeval iz samega sebe, publika pa se je smejala skupaj z njim. Foto: Ana Matusinović

Z mednarodnega srečanja v Palčavi šiši v Pleščah. Foto: Sonja Smole Možina

Gorski Kotar

Palčava šiša gostila posvet o slovenščini v družini in javnosti

Posvet v Pleščah 30. septembra je pripravila pobuda Slovenščina v družini, ki od nastanka leta 2010 opozarja na pomen žive rabe slovenščine v družinskem okolju zamejstva. Slišali je bilo veliko zanimivega o razvoju slovenskega jezika na Hrvaškem.

Posveta so se udeležili zamejci iz treh držav. Po uvodnih beseda **Martina Kuchlinga** iz Avstrije, je zgodovino slovenske skupnosti na Hrvaškem povzela **Barbara Riman**, njeno organizirano delovanje pa **Marjana Mirković**. O izkušnjah s slovenščino v družini po letu 1947 so pripovedovali **Boris Rejec**, **Andreja Šlosar** in **Vida Srdoč**. Dopolnili pouk kot spodbudo za družinsko rabo slovenščine je predstavila **Dragica Motik**, ki pouk

več srca«, **Rudi Bartoloth** iz Italije pa je predaval o materinščini kot pomembnem temelju za prihodnost narodne in jezikovne skupnosti.

Pogovor v prijetnem muzejskem okolju

Predavanjem je sledil zanimiv pogovor s tremi mlajšimi udeleženci – **Mirjano Žagar**, študentko iz Hrvaške, **Markom Jernejem**, očetom s Štajerske in **Olgo**

Marko Jernej in Olga Voglauer sta govorila o slovenščini v mešani družini in vsakdanjem sporazumevanju. Foto: Sonja Smole Možina

vodi tudi na čabranskem. Njen prikaz so popestrile učenke slovenščine z Reke s predstavo o Butalcih, ki so kupovali vino na Hrvaškem. **Tatjana Vučanj** je predstavila primere dobrih praks s Štajerske, **Valerija Perger** je govorila o dvojezičnosti otrok v narodnostno mešanih družinah, ki po njenih besedah zahteva »mного truda, še več vztrajnosti in naj-

Voglauer, mamo in ekološko kmetico s Koroške. Pokazal je na omejitve, a tudi na izzive slovenščini v tujih okoljih, saj je marsikje po začetnih sramežljivih in opreznih odzivih sprejeta kot enakovreden občevalni jezik in tudi kot eden od možnih temeljev razvoja.

S srečanjem smo odprli tudi prenovljeni del Palčavega skednja, ki je postal zanimivo muzejsko okolje za organizacijo

Varaždin

Delavnica o zbiranju življenjskih zgodb

V varaždinskem Naglju je višja kustosinja iz Pokrajinskega muzeja Murska Sobota **Jelka Pšajd** 15. novembra pripravila delavnico o zbiranju življenjskih zgodb, ki bi jih lahko kot trajno zapustili novim generacijam Slovencev zunaj svoje domovine.

Zamisli o dvourni delavnici, na kateri bi udeležence izobrazili o zbiranju, zapisovanju in obdelavi

srečanj in kulturnih prireditev tudi v jeziknem in pomladanskem času. V letošnjem letu je dobil novo peč na drva, nov tlak v razstavnem prostoru ter nov gank z vhodnimi vrati, izdelanimi po vzorcu izpred sto petdeset let.

Za konec posveta so si udeleženci ogledali etnološko zbirko Palčava šiša, s čimer smo delovno proslavili njeno deseto obletnico delovanja.

Slovenščina na čabranskem

Etnološka zbirka Palčava šiša se je pobudi Slovenščina v družini pridružila z informiranjem in raziskovanjem ter prizadevanjem za varovanje krajevnega narečja. Govori prebivalcev obeh strani doline Čabranke in zgornje Kolpe so bili na našo pobudo in ob pomoči okoliških društev v letu 2015 vpisani v registra nesnovne dediščine obeh držav; ta se je skozi stoletja razvijala na osnovi dolenskega in nekaterih drugih slovenskih narečij, ob vplivih hrvaškega in kočevskega jezika.

Marko Smole

Kot ugotavlja pobuda Slovenščina v družini, zanimanje za učenje slovenščine v zamejstvu narašča, tudi ponekod na Hrvaškem, a hkrati upada število otrok z osnovnim znanjem jezika. Za ohranjanje materinščine je bistveno, da ga govorimo in ga starši posredujejo svojemu otroku kot družinski jezik ali kot enega izmed družinskih jezikov v mešanih zakonih.

osebnih zgodb, je nastala v sodelovanju s Slovenskim etnološkim društvom in dr. **Katalin Munda Hirnök** iz Delovne skupine za Slovence zunaj RS. Že ob prvem srečanju so člani Naglja pokazali pripravljenost za zbiranje svojih življenjskih zgodb, s predsednico **Martino Lesjak** pa so oblikovali tudi smernice za sodelovanje v novem projektu društva.

Kako smo živeli, delali in se počutili

Življenjske zgodbe posameznikov so zelo pomemben etnološki vir. Skozi vodeni pogovor omogočajo sogovorniku, da na svoj način pove svojo osebno pripoved, skozi njo pa si ustvarimo podobo preteklega časa, spoznamo način

življenja in počutje sogovornika. Za nas pa je najbolj pomembno, da lahko tudi po tej poti ohranjamo identiteto slovenske skupnosti zunaj meja matične države.

Na delavnici so člani društva Nagelj

spoznali, kako bi lahko skozi nov projekt zbrali življenjske zgodbe, ki bi kot neprecenljiv zaklad o preteklih časih zapustili zanamcem, ki bi tako zvedeli, kako smo živeli, delali in se počutili.

Martina Lesjak 🇺🇸

Člani SKD Nagelj v družbi Jelke Pšajd (tretja z leve) in Katalin Munda Hirnök (prva z desne).
Foto: Martina Lesjak

Čezmejno povezovanje

Mladi pripadniki evropskih manjšin so rušili zidove

Od 26. septembra do 2. oktobra je v Lockenhausu (hrv. Livku) na Gradiščanskem v Avstriji potekal seminar **Rušiti zid(ov/in) e - Breaking Walls**. Med 64 mladimi pripadniki manjšin iz 26 evropskih držav je bila tudi Natali Iskra, članica reške Bazovice in reškega društva EU korak.

Srečanje je organizirala mreža Youth of European Nationalities (YEN), ki povezuje organizacije mladih pripadnikov narodnih manjšin v Evropi, soorganizatorja pa sta bila Hrvaški akademski klub (HAK), ki združuje gradiščanske Hrvate, in dunajski Klub slovenskih študentk in študentov (KSSŠD) z Avstrijske Koroške. Cilji seminarja so bili mreženje in

Z izleta na Dunaj. Foto: <http://www.hakovci.org>

krepitev sposobnosti društev za aktivno delovanje ter seznaniti mlade in širšo javnost z manjšinami na območju Evrope ter opozoriti na predsodke in izzive, s katerimi se vsakodnevno soočajo. Udeleženci so obiskovali delavnice o oblikovanju manjšinske identitete, grafičnem oblikovanju, raziskovanju manjšinskih jezikov in nanoturizmu (s tem **izrazom označujemo kreativno kritiko obstoječo trajnostno nevzdržno in hitro rastočo panogo turizma**). Med obiskom Dunaja so imeli v avstrijskem parlamentu priložnost slišati mnenja politikov o manjšinski tematici, predstaviti svojo manjšino in tradicionalno kulinariko ter

spoznati druge manjšine in njihove kulture, okusiti avstrijska vina in prisluhniti glasbenikom iz Avstrije, ki pojejo v svojem jeziku, slovenščini oziroma hrvaščini.

Pri koroških Slovincih in gradiščanskih Hrvatih

Zame je bilo predvsem zanimivo spoznati mlade iz hrvaških in slovenskih organizacij, ki živijo na Dunaju in so zelo aktivni v društvih HAK in KSSŠD. Koroški Slovenci in

gradiščanski Hrvati živijo na območju Avstrije imajo prepoznane in dobro organizirane manjšinske organizacije. Mladi koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati aktivno govorijo slovenščino oziroma hrvaščino, ki ju govorijo tudi v družinskem krogu. Poleg izražanja svojih identitet so mladi zelo dejavni v manjšinskih organizacijah, v katerih izdajajo svoj časopis, organizirajo glasbene festivale ter različne druge družbene in kulturne dogodke, skratka tvorno sodelujejo v promociji večkulturne in jezikovno bogate evropske družbe.

Natali Iskra za Sopotja 4 -2016 🇺🇸

Oljka v deželi belih brez - Beli krajini

Za letošnje jesensko ekskurzijo v matično domovino smo si izbrali Belo krajino, saj nekateri sploh še nismo bili v tej pokrajini. Ogled dežele belih brez smo začeli na Vinici - in potem naprej ob Kolpi, Lahinji in Krupi.

Pred rojstno hišo Otona Župančiča na Vinici. Foto: Miriam Pran

Na Vinici smo obiskali rojstno hišo slovenskega pesnika Otona Župančiča. Tam smo prisluhnili njegovi poeziji in se ob verzih o cicibanu s spomini vrnili nazaj v otroštvo. Spoznavanje tradicije in običajev pokrajine smo nadaljevali na Šokčevem dvoru v Žuničih. Sprehodili smo se tudi po čebelarški učni poti. V šoli Bistra buča smo bili za pridno učenje nagrajeni z ocenami in s spričevalom. Seveda si niso vsi zaslužili odlične ocene. Smo se pa vsi pristrčno nasmejali.

Metlika, Črnomelj in Semič so mesta, ki pričajo o belokranjski zgodovini in tradiciji, nič manj zanimiva pa ni

Dobrodošlica z omamno dišečo belokranjsko pogačo, dediščino Uskokov, ki je v Evropski uniji registrirana kot jed z zaščitnim geografskim poreklom.

Foto: Miriam Pran

naravna dediščina. Ob reki Kolpi so različne učne poti, na katerih se spoznavajo mlinarske, čebelarške in druge tradicije. V krajinskem parku Lahinja smo si ogledali mlin in žago. Izvir reke Krupe je življenjski prostor človeške ribice. Samo v podzemnih vodah Bele krajine - in nikjer drugje na svetu - živi črna človeška ribica ali črni močeril; to vrsto so odkrili šele leta 1986, v izviri Dobljica in Jelševnik.

Bela Krajina je že od nekdaj stičišče različnih narodov in kultur, kjer v sožitju živijo in ustvarja pet etničnih skupin. Domov smo se vračali z željo, da bi še kdaj uživali mir pod sanjavimi belimi brezami.

Miriam Pran

Belokranjska pogača

Potrebujemo: 50 dag mehke bele moke, 3 dcl mlačne vode, 2 kavni žlički soli, 20 g kvasa, ščepec kumine, celo jajce, pol žličke sladkorja.

Priprava: Zmešamo kvas, tri žličke moke, pol dcl mlačne vode in pol žličke sladkorja ter gnetemo 8 do 10 minut. Ko dobimo gladko in ne pretrdo testo, ki se ne sme prijemati rok, ga pokrijemo in pustimo počivati, da se poveča za enkrat. Tako vzhajano testo na pekaču, premazan z oljem ali mastjo, z rokama raztegnemo v velikost premera 30 cm in 1 do 2 cm na debelo, vendar se ne sme dotikati stranic, ker mora biti rob pogače nižji od sredine. Po testu se do dna pekača, z ene na drugo stran, približno 4 centimetre narazen, zarežejo poševne črte. Testo se premaže s stepenim jajcem, v katerega se doda ščepec zrn kumine, po vrhu posujemo s soljo. Pečemo v predhodno segreti pečici pri 220 stopinjah od 20 do 25 minut. Belokranjska pogača se ponudi še topla in se ne reže, ampak lomi po zarezanih poševnih črtah. (Recept iz Uradnega lista RS št. 52/2002)

Dan Koordinacije manjina

Najzagrebačkija pjesma Tebi grade moj na šest jezika

Izvrstan glazbeni program je ono po čemu će uzvanici pamtiti proslavu Dana Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba održane 4. prosinca u Maloj dvorani KD Vatroslava Lisinskoga.

Bošnjake je predstavio ženski pjevački zbor Bulbuli s voditeljem **Ismetom Kurtovićem**. Akademski glazbenici, profesor udaraljki **Goran Gorše** i gitarist **Berislav Cerinski**, su predstavili slovensku manjinu, a Albansko kulturno društvo Shkendija je izvelo tri šansone. Pijanistica **Lucija Bašić** predstavljala je Mađare i oduševila ljubitelje klasične glazbe, a Židove je predstavio Jewsters klezmer sastav osnovan prije 14 godina u okviru Židovske općine Zagreb. U programu, koji je

Razigran nastup učenika koji u zagrebačkim osnovnim školama pohađaju nastavu materinskog jezika po modelu C.

Foto: Toni Hnojčik

vodila **Karmela Vukov Colić**, nastupio je i zbor osnovne škole Ljubljana, a polaznici nastave materinskog jezika po modelu C su na kraju izveli najzagrebačkiju pjesmu Tebi grade moj: najprije su recitali po kiticu na albanskom, češkom, mađarskom, makedonskom, romskom i ruskom jeziku, a potom cijelu otpjevali na hrvatskom jeziku. Nastup je publika nagradila velikim pljeskom.

Okupljenima su se obratili predsjednik

Odličan nastup Gorana Goršea (desno) i Berislava Cerinskog sa skladbom Ney Rosaura: Toccata&Divertimento za vibrafon i gitaru. Foto: Toni Hnojčik

Koordinacije **Dušan Mišković**, predsjednik Savjeta nacionalnih manjina Vlade RH **Aleksandar Tolnauer** i zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**, koji je istakao da je dobra suradnja sa nacionalnim manjinama njegov najveći projekt u 17-godišnjem gradonačelničkom mandatu.

Među uzvanicima su bili svi predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina Grada Zagreba, veleposlanice Slovenije i BiH dr. **Smiljana Knez** i **Renata Paškaj**, voditelj gradske Službe za nacionalne manjine **Željko Zaninović** te mnogi drugi poznati Zagrepčani.

Slavica Šarović 🗣️

Intervju

Zagrebački župan o vlogi Slovencev pri prepletu kultur in identitet v prestolnici

Milan Bandić je župan Zagreba od pomladi 2000 in je sopotnik Slovenskega doma več kot pol poosamosvojitvenega obdobja. Redko manjka na pomembnih dogodkih naše skupnosti, zato tudi večkrat nastopa v Novem odmevu, a smo ga ob jubileju prvič zaprosili za intervju.

Nazadnje smo ga srečali ob odkritju spominske plošče Iztoku Pucu. Tej pobudi se je z navdušenjem pridružil. Tudi sicer je naklonjen manjšinskemu delovanju, ki je pomembo mestno tkivo: v Zagrebu živijo in ustvarjajo pripadniki kar 22 narodnih manjšin. Pri pohvalah slovenski skupnosti – Slovenskemu domu in manjšinskemu svetu – ne skopari.

- Slovenci na Hrvaškem in v Zagrebu so avtohton narod. Stoletja živimo kot najbližji sosed. Povezanost naših narodov, kultur in ustvarjalnosti mi daje pravičico, da prispevek Slovencev, Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine k razvoju pravic narodnih manjšin, kot osnove za vzpostavitev razumevanja, dialoga, strpnosti in sodelovanja med narodoma, ocenjujem kot neprecenljiv.

■ **Kako narodne manjšine prispevajo k izgradnji večkulturne identitete mesta?**

- Skupno življenje, delo, delovanje in vsakodnevno kulturno prežemanje med pri-

padniki 22 narodnih manjšin v celovitem bogastvu njihovih različnosti prispeva k večkulturnosti in večetničnosti Zagreba, po čemer izstopa med drugimi evropskimi metropolami. Vloga manjšin je res nemerljiva.

■ **Se je ideja manjšinske samouprave prijela? Ali pa gre za zapravljanje denarja in fantomske organizacije, kot trdijo kritiki?**

- Kritike ne morejo veljati za Zagreb, kjer se Ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin v praksi odlično uresničuje, in to na vseh ravneh. Sveti in predstavniki narodnih manjšin v Mestu Zagrebu kažejo veliko zanimanja za sodelovanje v javnem življenju in upravljanju lokalnih zadev. To se vidi tako v sodelovanju njihovih predstavnikov v delu odbora za narodne manjšine mestne skupščine in njihovi redni udeležbi na sejah, kot v številnih drugih aktivnostih, katerih cilj je spodbujanje in razvijanje strpnosti do različnosti, a tudi usklajevanje dela svetov in njihovih predstavnikov.

Ilinka Todorovski: Novi odmev je mali čudež, a je čas, da se premakne naprej

Časopis Slovenskega doma nepretrgoma izhaja že okrogli dve desetletji, pred vami je jubilejna, 60. številka Novega odmeva. Ob tako častitljivi obletnici smo se pogovarjali z eno najpomembnejših sopotnic našega glasila, Ilinko Todorovski.

Brez dolgoletne novinarke in urednice BRTV Slovenija Novega odmeva ne bi bilo. K sodelovanju so jo povabili, ko je bila dopisnica RTV Slovenija iz Hrvaške.

- V Slovenski dom sem začela prihajati kmalu po prihodu v Zagreb, predsednik **Darko Šonc** in idejni oče glasila **Silvin Jerman** sta mi že leta 1993 prvič nakazala, da bi bilo lepo, če bi sodelovali pri uresničitvi zamisli. Kar dolgo sta me morala prepričevati, da ni nobena ovira, če o časopisnem novinarstvu ne vem nič: v njihovih očeh sem imela čisto dovolj znanja, saj sem vendar poklicna novinarka! In sta me počasi prepričala. Poleti 1996 smo prvič sedli za zeleno mizo v knjižnici in skočili v neznan. Ne vem, če bi preživeli, če ne bi bilo grafičnega oblikovalca Ljudevita Gaja, edinega, ki je dejansko imel časopisne izkušnje, predvsem pa dovolj nergaške prijaznosti, da nas je pripeljal do prve številke. In potem je bilo vse lažje.

■ Od kod ime Novi odmev?

- Predlagal ga je Silvin, ki je v arhivih našel Odmev, glasilo Narodne knjižnice in čitalnice v Zagrebu. Izhajalo je med

■ Število Slovencev v Zagrebu se iz popisa v popis zmanjšuje. Čemu to pripisujete?

- Menim, da gre izključno za demografska gibanja, tipična za velika mesta. Ob tem je staranje prebivalstva glavni vzrok za upad števila prebivalstva na Hrvaškem, tudi Slovencev v Zagrebu.

» Sodelovanje Zagreba in Ljubljane ter med županoma je intenzivno in na zelo prijateljski ravni. «

■ Slovenski dom že desetletja gostuje v stavbi na Masarykovi 13 v središču mesta, ne le enkrat se je najemniško razmerje zaostri, bali smo se, da bomo ostali brez prostorov. Kako bi lahko trajno rešili to vprašanje?

- Prepričan sem, da bo Slovenski dom mirno nadaljeval dolgoletno delovanje v prostorih, ki so sicer v lasti Republike Hrvaške. Če bi morda prišlo do težav, bi Mesto Zagreb že našlo način za reševanje tega vprašanja.

» Prispevek Slovencev k razvoju pravic narodnih manjšin na Hrvaškem, in s tem k razumevanju in strpnosti med narodoma je neprecenljiv. «

■ Že leta 2001 ste s tedanjo ljubljansko županjo Viko Potočnik podpisali sporazum o sodelovanju med prestolnicama, z zdajšnjim županom Zoranom Jankovičem se večkrat srečata.

- Dobro ste seznanjeni, od leta 2001 je formalizirano sodelovanje dveh mest, ki pa je seveda obstajalo že veliko prej. Geografska lega omogoča pogosto neposredno komunikacijo med županoma. Rad se odzovem vabilu ljubljanskega kolega Jankovića in obiščem Ljubljano. Seveda, tudi župan Janković je dobrodošel gost v Zagrebu. Upam si reči, da je naše sodelovanje intenzivno in na zelo prijateljski ravni.

Obenem je bilo letošnje leto izrazito plodno leto na kulturnem področju. Lju-

bljana in Zagreb sta izmenjala nastope filharmoničnih orkestrrov, muzealci izmenjujejo postavitve svojih razstav, gledališča zelo dobro sodelujejo... Vsekakor je treba omeniti tudi dobro sodelovanje z otroškimi vrtci iz Ljubljane in drugih slovenskih mest. V obeh državah se mesto obravnava kot pomembno podporno okolje za institucionalno vzgojo in izobraževanje otrok v zgodnji in predšolski dobi.

■ Kaj se lahko Zagreb nauči od Ljubljane, in obratno?

- Z zanimanjem spremljam uspehe Ljubljane na mednarodni ravni, denimo letošnjo razglasitev za zeleno prestolnico Evrope. Kandidaturo Ljubljane smo v Zagrebu uradno podprli že leta 2014. Iz tega primera bi se lahko kaj naučil tudi Zagreb, izkušnje Ljubljane bi bile koristne. Vesel sem, ker Ljubljana sledi zagrebškemu modelu sodelovanja z verskimi skupnostmi in narodnimi manjšinami. Zato sem s kolegom Jankovičem in ljubljanskim muftijem Nedžadom Grabusom pred meseci obiskal gradbišče islamskega centra v Ljubljani. Medsebojna podpora pri takšnih vprašanjih je zelo pomembna, saj gre za izgradnjo strpnejše in bolj zdrave družbe, v kateri ima vsak pravico izraziti svoje mnenje, pri čemer ne ogroža dostojanstva in svobode drugega.

■ Slovenski dom Zagreb bo čez tri leta slavil 90. rojstni dan. Boste takrat z nami?

- Z veseljem se bom pridružil praznovanju te impresivne obletnice. Obenem vsem vašim bralcem in našim someščanom Slovenkam in Slovencem ter njihovim družinam želim vesel in blagoslovljen božič, v novem letu 2017 pa obilo zdravja in zadovoljstva. (nok)

» Pomembna je medsebojna podpora pri izgradnji bolj zdrave družbe, v kateri ima vsak pravico izraziti svoje mnenje, pri čemer ne ogroža dostojanstva in svobode drugega. «

letoma 1932 in 1933 in ugasnilo že po desetih številkah. Od tod Novi odmev, ki je očitno bolj trden in dolgoživ od predhodnika. In v bistvu mu vsi pravimo kar Odmev - tista pripona »novi« deluje le na papirju.

»Vedno me navdušijo dobre zgodbe. Ko izvem nekaj čisto novega, to je tisto pravo.«

■ Veliko rok je skozi dve desetletji pisalo za Novi odmev. Kje so bile največje težave?

- Začeli smo v analogni dobi, nečitljive rokopise je Mira Bahun ure in ure prepisovala na računalnik, nato pa se je bilo treba prebijati skozi kilometre okornih stavkov, jih obračati na glavo in včasih tudi ugibati, kaj je kdo hotel povedati, tudi zato, ker je kar mrgolelo lažnih prijateljev, narobe uporabljenih slovenskih oziroma hrvaških besed. Pa včasih čisto nečasopisna podoba časopisa in ogromno napak, v vsakem članku zatipkanosti! To mi je tisočkrat jemalo voljo. A smo si do naslednje številke spet obljubili, da se bomo bolj potrudili, kritike in slaba volja so bile pozabljene, in smo šli naprej. Z novimi zanimivimi zgodbami, in po kakšni bolj uspeli številki in pohvalah tudi novo samozavestjo. Je pa tako: miniaturno uredništvo Novega odmeva ima veliko več skupnega z velikimi, kot bi si človek mislil. Nespoštovanje skrajnih rokov in dolžin, površnost in nepreverjeni podatki, ponavljanje enih in istih jezikovnih napak, izmikanje sprejetim obveznostim ... ha ha ... to se, verjemite, ne dogaja samo »velikim«.

»Vsakomur, ki piše v slovenščini, se klanjam do tal. Ohranjanje materinščine je trdo delo.«

■ Kaj pa ti je pri soustvarjanju Novega odmeva ostalo v posebej lepem spominu?

- Vedno me navdušijo dobre zgodbe. Pri zdajšnjem konceptu Novega odmeva so to v glavnem zgodbe iz preteklosti, ki jih je zgodovina prekrila ali skoraj skrila. Ko izvem nekaj čisto novega, to je tisto pravo. Kako sta povezana prva svetovna vojna in karlovska industrija? Kdo so bili samoborski pepelkarji? Koliko slovenskega ima opoldanski top v Zagrebu? Sami biseri, o katerih ne bi vedela ničesar, če ne bi bilo Novega odmeva.

Ilinka Todorovski je bila pred 20 leti prava oseba na pravem mestu, ko je skupina članov Slovenskega doma sanjala o društvenem glasilu, pa ni vedela, kje in kako začeti, in so potrebovali lokomotivo, ki bi zadevo potegnila naprej. Foto: PJ

■ Zagreb si že zdavnaj zamenjala za Ljubljano, pa si še vedno z Novim odmevom ...

- ... in tudi vedno znova napovedujem, da dolgo ne bo šlo več tako, potem pa se pustim prepričati, kot sem se v 90. letih, ko smo začeli. Vse je veliko lažje, odkar imam na drugi strani odlično sodelavko, brez nje ne bi bilo nič: **Agata Klinar Medaković** je tista, ki poskrbi za tisoč in eno malenkost, da dobim vse na pladnju. Smo v digitalnih časih, teksti so v hipu tam, kjer morajo biti, fizična razdalja ne pomeni nič. Seveda, dokler je koncept takšen, kot je. Ko v prvi vrsti beležimo dogodke iz bližnje in daljne preteklosti. Ta arhivarska vloga Novega odmeva je predragocena, tako kot je že sam obstoj Novega odmeva skozi tako dolgo obdobje nekakšen mali čudež. A bo treba iti s časom naprej in se premakniti v sodobnejšo smer: hitreje, bolj ažurno in aktualno, tudi analitično in s stališčem. Tako vidim prihodnost.

■ Kdo še je posebej pomemben za Novi odmev? Kar nekaj ljudi je zraven od prvega dne.

- Vedno je težko nekoga poimensko izpostaviti, vendar nimam posebnih težav, če povem, kar se vidi na kilometre daleč: da je eden od stebrov Novega odmeva **Polona Jurinič**. Koliko poročil, povzetkov, zgodb! Sicer pa je vsak, ki ima voljo in kaj napiše - nepogrešljiv. Od rednih do občasnih piscev, od nosilcev posameznih rubrik do sodelavcev iz drugih društev. To je ogromen potencial, ki je tudi trden temelj manjšinskega življenja.

»Arhivarska vloga Novega odmeva je predragocena, a preživeta.«

■ Kako pomembno je glasilo v materinščini za manjšinsko skupnost? Verjetno zelo.

- Za avtorje tekstov, ki po večini niso imeli niti ene ure slovenščine v šoli, in je njihovo znanje jezika pridobljeno le v družini, je pisanje v slovenščini nepredstavljen izziv. Treba je sestiti in pisati v jeziku, v katerem povečini niti ne razmišljaš več ... Vsakemu se klanjam do tal. Po drugi strani pa je za številne naše bralce Novi odmev edina tiskovina v slovenščini, ki jo vzamejo v roke. Slovenskih časopisov na Hrvaškem praktično ni, slovenskih knjig tudi ni v vsakem domu. Z novimi generacijami je drugače: vse imajo na pametnih telefonih, do slovenske besede ni tako »daleč«. A je tako: če v slovenščini ne govoriš, pišeš in bereš, čim več in kar naprej, se ti hitro izmuzne. Ohranjanje materinščine je včasih trdo delo.

»Hitreje, bolj ažurno in aktualno, tudi analitično in s stališčem... Tako vidim prihodnost.«

■ Glede na dve desetletji izkušenj pri ustvarjanju glasila, kako vidiš njegovo prihodnost?

- Večja frekvenca izhajanja - trikrat na leto zagotavlja komaj minimum aktualnosti, potem širjenje žanrov in nabora tem, delna profesionalizacija novinarske ekipe, modernizacija formata - iz revijskega v dnevni, vsaj delna selitev na splet, razvoj v vseslovenski medij na Hrvaškem, povezovanje z drugimi glasili in čezmejne povezave ..., to je nekaj možnosti za razvoj. Kdor bo sprejel izziv in našel prave rešitve, bo imel v rokah tudi odgovore na vprašanje, kakšna bo prihodnost Slovenskega doma.

Tanja Borčić Bernard

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih

Hrvaški gospodarski pas v Jadranu: obnovljena sporna točka

Razglasitev hrvaškega gospodarskega pasu v Jadranu, kar je bil eden od Mostovih pogojev za sodelovanje v vladi Andreja Plenkovića, je sprejemljiv tudi za HDZ, vendar v tej stranki svarijo, da gre za občutljivo vprašanje. Vlada v Ljubljani opozarja na možne posledice.

Glede interesnih območij v Jadranskem morju sta se Slovenija in Hrvaška pred slabim desetletjem že srdito prepirali, saj se vsakršno poseganje v prostor, kjer državna meja še ni določena, šteje za prejudiciranje. Slovenski zunanji minister **Karl Erjavec** je konec novembra dejal, da je v ozadju takšne namere »pritisk, da bi otežili implementacijo odločbe arbitražnega sodišča o meji med Slovenijo in Hrvaško«.

Arbitražna: zasuk vohunske zgodbe?

Da Hrvaška v arbitražnem procesu ne želi več sodelovati, je med prvim obiskom v Ljubljani 25. novembra ponovil novi hrvaški zunanji minister **Ivo Stier**; dejal je, da je »arbitražna passe« in da bi bilo treba poiskati dvostransko rešitev. Tudi premier Plenković meni, da je arbitražna »nepovratno kompromitirana«. Slovenija – prav nasprotno – vztraja, da arbitražni sporazum ostaja zavezujoč za obe državi. Razkritje, da je bila predstavnica Slovenije **Simona Drenik** v stiku z arbitrom **Jernejem Sekolcem**, tudi ni ustavilo dela arbitražnega sodišča. V začetku decembra je obema državam ponudilo, da dopolnita svoja stališča glede mejnega spora. Hrvaška je to zavrnila, Slovenija pa sporočila, da je svoje argumente celovito predstavila leta 2014.

Novembra je sicer močno odjeknila špekulacija, da so za prisluhe pogovorov med Drenikovo in Sekolcem odgovorni Američani, ki naj bi posnetke odstopili Hrvaški – da bi tako disciplinirali Slovenijo zaradi preveč prijateljskih odnosov z Rusijo. Takšno informacijo naj bi nekdanjemu slovenskemu ustavnemu sodniku **Mitji Deisingerju** podal hrvaški ustavni sodnik **Mato Arlović**. Ameriški diplomati so takšne navedbe zanikali. V slovenskem tisku se medtem krepijo ugibanja, da so prisluhe posneli nemški obveščevalci. (jpt/sta)

Ob prvem obisku v Ljubljani je novi hrvaški zunanji minister protestiral zaradi žične ograje na meji pri Čabranci, in to na hrvaškem ozemlju. Slovenski gostitelj mu je odvrnil, da bo mejo določila arbitražna, »ne morejo pa je določati neki zemljevidi.«

Nadžkofa sprejela slovenskega akademika

Đakovaško-osiješki nadškof Đuro Hranić in upokojeni nadškof Marin Srakić sta 3. oktobra v Đakovu sprejela akademika Jožeta Krašovca.

Akademik Krašovec, štirikratni doktor znanosti, teolog, bibliotekar, prevajalec, filozof in univerzitetni profesor ter podpredsednik SAZU in član Evropske akademije znanosti in umetnosti, si je ogledal stolnico in mesto. Nadškof Srakić mu je podaril svoja zbrana dela in štiri knjige o škofu Strossmayerju. V Krašovčevem spremstvu je bil tudi slovenski novinar **Vojo Lukić**, rojen v Orahovici. (poj)

Nepoznata povijest

Uloga Kranjaca u širenju priče o čudu kod Sigeta

Ove godine se slavi 450. obljetnica opsade Sigeta, nakon koje su Turci odustali od pohoda na Beč. Hrvatski tekst o obrani i junačkoj smrti zapovjednika Nikole Šubića Zrinskog na latinski je preveo Samuel Budina iz Ljubljane.

Povijesne dane od 15. lipnja do 7. rujna 1566. godine, kad je Seget izgorio, a njegovi branitelji sa svojim vođom izginuli od turskih sablja, na hrvatskom jeziku i glagoljskim je slovima ocrtao neimenovan očevidac. Njegov rukopis – poznat kao Povijest grada Segeta – je išao od ruke do ruke te su ga požudno čitali svi koji su ga razumjeli. Kranjski zemaljski kapetan Hansu Khisel (Janž Khisl) svome je mladom štićeniku magistru Samuelu Budini, također Kranjcu preporučio da hrvatski tekst prevede na latinski jezik. Ovaj trud Samuela Budina podupro je barun Hans Auersperg, koji mu je dao u pomoć nekoliko svojih turskih suznjeva da mu rastumače turske riječi, koje Budina kao rođeni Ljubljanec nije mogao razumjeti. Budina je svoj posao završio 1568. godine i iste godine u Beču objavio latinski prijevod Povijesti grada Segeta (Historia Sigethi), koja je bio osnova za kasnije prijevode na njemački, talijanski, španjolski i druge europske jezike.

Original zašao u arhive Auerspergera

Hrvatski je rukopis ostao u arhivima knezova Auersperga, koji su kao kranjska gospoda imali žive veze s Hrvatskom u 16. i 17. stoljeću. Tako je ta knjižica došla u Ljubljanu, a poslije je prenesena u Losensteinleitenen u Gornjoj Austriji.

Originalnu verziju, koja je stoljećima bila zaboravljena, otkrio je 1911. g. u arhivu knezova Auersperga u Losensteinleitenen urednik mariborskog Časopisa za zgodovino in narodopis

Anton Kaspret, Rukopis je velikom pomnjom obradio te povijesno i lingvistički analizirao dr. Franc Kidrič, profesor na ljubljanskom sveučilištu, a objelodanio ga 1912. godine u spomenutom časopisu («Oblega Sigeta v sodobnem hrvaškem opisu»). On je pokušao osvježiti i pitanje autorovoga djela. To je dobro pogodio. On dokazuje da su na životu ostala samo trojica »ugarskih junaka« te da je kao jedini mogući autor Ferenc Črnko, komornik Zrinskoga i »literat« kako ga je zvao Juraj Zrinski kad ga je otkupio od sužanjstva.

U hrvatskim knjižarama novi pretisak

O crt Franje Črnka je 1931. g. za objavu na suvremenom hrvatskom jeziku priredio Antun Šimčik; Povijest Segeta grada s dodatkom narodnih pjesama o podsjedanju Segeta izdalo je Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima. Četrdeset godina kasnije Črnkov tekst izašao je u Liberovom reprint izdanju Opsada Sigeta. U listopadu ove godine Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima izdalo je pretisak Šimčkova izdanja. Knjigu Nikola Zrinski, branitelj Sigeta grada za objavu je priredio i pogovor napisao dr. **Alojz Jembrih**.

(Tekst za Novi odmev je prema Jembrihovu uvodu u knjizi priredila Polona Jurinić.)

<http://slovinci.hr>

Žrtvoslovlje

Pamćenje i povijesna istina o žrtvama

Od 30. rujna do 2. listopada se u Zagrebu, Varaždinu i Svibovcu Topličkom odvijao 7. Hrvatski žrtvoslovni kongres. Među 50 sudionika bila je i Polona Jurinić, članica Slovenskog doma, sa predavanjem Po putovima don Janeza Kranjca.

Don Kranjec bio je mučki ubijen u vrijeme II. svjetskog rata u okolici Kistanja. Tragičan put don Janeza opisan je i popraćen fotografijama te čeka objavu kao knjiga. Za svoje predavanje je Polona Jurinić, članica Hrvatskog žrtvoslovnog društva (HŽD), od predsjednika dr. Zvonimir Šeparovića primila zahvalnicu. Kongres je završio u Svibovcu Topličkom, misom u župnoj crkvi, koji je darovao biskup Josip Mrzljak, te polaganjem vijenaca kod spomen obilježja žrtvama II. svjetskog rata.

HŽD je nevladina udruga građana koja proučava pojave stradanja ljudi, promiče ljudska prava žrtava zločina i zloupotrebe moći, organizira kongrese i druge javne skupove. Poslije svakog kongresa objavljuje zbornik referata.

Svjetski viktimološki (žrtvoslovni) pokret nastao je poslije užasnih stradanja u II. svjetskom ratu i u totalitarnim sistemima fašizma, nacizma i komunizma u XX. stoljeću – stoljeću smrti. Svjetsko žrtvoslovno društvo utemeljeno je 1979. godine u Njemačkoj.

Polona Jurinić

Predavanje Polone Jurinić o putovima don Janeza Kranjca. Foto: Jadranka Lučić

Gospodarski procvat na slovenskom kamenu temeljcu

Slovenska obitelj Jakil ostavila je snažan trag na povijesti Karlovca - iz Jakilove tvornice kože izrastao je industrijski gigant KIO. Poduzeće nije preživjelo tranziciju, a prezime Jakil više ne postoji u Hrvatskoj. No, potomci Jakilovih radnika Slovenaca, ostaju bitan dio karlovačkog društva i hrvatske sadašnjosti.

Karlovačanin Joško Jakil (četvrti s lijeva) u momčadi Jugoslavije koja je osvojila naslov prvaka Balkana 1933. u gađanju na glinene mete.

Industrijalac Andrej Jakil (1858. – 1926.) se rodio u mjestu Rupa, u blizini Gorice u Austrijskoj monarhiji, sada u Italiji, gdje je iz malog obrta razvio uspješnu tvornicu kože. Kao takav je kupio 1912. propalu tvornicu kože u Karlovcu na Dubovcu, koja je iza toga uspješno poslovala i opstala skoro sto godina.

Poduzetnički bum nakon svjetskog rata

Za vrijeme Prvog svjetskog rata, kad je Jakilova tvornica u Rupi bila potpuno porušena, jer je sočanska fronta prolazila preko nje, širio je poslove u Hrvatskoj i Sloveniji. Kupio je nekretnine u Zagrebu i Ljubljani, rudnik smeđeg ugljena Krmelj kraj Šentjanža u Dolenjskoj (1917.), kojeg je znatno proširio, na 700 radnika, a kasnije i veleposjed sa dvorcem Boštanj na Savi (1920.) te veleposjed Radeče (1921.). Poslije Prvog svjetskog rata u Rupi je 1923. obnovio tvornicu, ali ju je već nakon tri godine zbog dolaska Mussolinija i fašizma bio prisiljen zatvoriti, tako da se trajno preselio sa obitelji i mnogim radnicima u Karlovac. Tu je već 1920. godine počeo proizvodnju cipela.

Nekad je bila velika i snažna obitelj

Obitelj Andreja i Franje (Franjice) Jakil imala je sedmero djece. U Karlovcu su živjeli u kući u ulici Šebetićeve 2 (sadašnji naziv). Andrej je umro 1926., sahranjen je u obiteljskoj grobnici u Rupi. Tvornicu i cjelokupnu obiteljsku djelatnost udruženu u Andrija Jakil d. d., su nastavili voditi sinovi, najuspješniji je bio Julij (1889. – 1942.) koji je postao uvaženi gospodarstvenik u Karlovcu. 1928. godine s ostalim je karlovačkim poduzetnicima osnovao Gospodarsku komoru i bio njen predsjednik do 1941. Bio je i član

Na zgradi u Šebetićevoj ulici 2, u kojoj su Jakili živjeli od 1856. do 1926., u svibnju ove godine podignuta je spomen ploča obitelji Jakil. Ploču su zajednički postavili Grad Karlovac, Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac, Županijska gospodarska komora Karlovac i Rotary klub Karlovac.

Rotary kluba Karlovac od 1935. do 1941. Sagradio je vilu u Lopašićevoj 5 (sada dječji vrtić Ledo) gdje je živio. Likvidiran je u Jasenovcu 1942.

Od ostalo sedmero djece, dvoje - Natalija i Kazimir - su umrli mladi. Josif (Josip, Joško) (1898. – 1957.) također je radio u tvornici u Karlovcu, ali je uz to bio strastveni lovac i prvak Jugoslavije u gađanju glinenih golubova. Nikolaj je prešao voditi posjede u Boštanju i Sevnici. Bio je dogradonačelnik Sevnice, vodio je Sokolsko sportsko društvo i bio je angažiran u politici. Venčeslav je preuzeo rudnik Krmelj, koji je između 1930. i 1941. imao u zakupu i rudnik Kanižarica kod Črnomlja; jedno je vrijeme živio u Boštanju a onda u Zagrebu. Mihaela se udala za poznatog arhitektu Carneluttija u Zagrebu. Sada njihovi potomci žive u Zagrebu, Sloveniji i drugdje po svijetu. U Hrvatskoj više nema prezimena Jakil.

Od 3200 zaposlenih do tranzicijske propasti

Poslije Drugog svjetskog rata, Jakilova tvornica kao i sve ostale su podržavljene. Prvo je poslovala u okviru Karlovačkih industrija kože - KIK, ali je promijenila

ime u Josip Kraš i samo je proizvođača obuće. Došlo je do snažnog razvoja, povećanja kapaciteta i proširenja na gumaru. Tvornica je u svom maksimumu zapošljavala 3200 radnika. Poznati direktori su bili Anđelko Radovinović i Stjepan Brckan. Osamostaljenjem Hrvatske, tvornica mijenja naziv u Karlovačka industrija obuće - KIO, kada zbog objektivnih i subjektivnih okolnosti, dolazi do njenog postupnog propadanja. Zadnji direktori su bili **Damir Furdek** i Josip Ribičić, kad tvornicu kupuje kontroverzni poduzetnik **Walter Wolf** pod čijim je vlasništvom tvornica likvidirana; Wolfom su se kasnije bavili hrvatski i slovenski sudovi. Ostaci tvornice su srušeni i na tom mjestu sagrađen je trgovački centar Lidl.

Obitelji slovenskih majstora u Karlovcu

Velik dio majstora Slovenaca osnovalo je obitelji koje su nastavile živjeti u Karlovcu - spomenimo neke od njih.

Obitelj Povodnik iz Mirna. Josip Povodnik je bio bratić Andreja Jakila. Kad je Jakil 1912. kupio tvornicu kože u Karlovcu, Josip je postavljen za upravitelja tvornice i ostao do smrti 1927. godine. Sa suprugom Frančiškom su imali sedmero djece, od koje je većina živjela u Karlovcu. Najpoznatija su dva unuka, Just (1908. – 1944.) i Ivo (1909. – 1995.). Just

je bio postolar i radio je kod Jakila, ali se kasnije osamostalio. Poznata je njegova sportska aktivnost u Mirnu, a u Karlovcu je bio aktivni član društva Istra-Trst-Gorica (ITG). Likvidiran je 1944. od strane ustaša. Njegovi potomci žive u Karlovcu. Ivo je bio kožar, rukovodilac Jakilove kožare, ali se 1936. osamostalio. Poslije Drugog svjetskog rata postao je direktorom svih kožara u Karlovcu. Kasnije je prešao raditi u Varaždin i Zagreb kao rukovodilac tvornice i projektne ustanove. Potomci žive u Zagrebu.

Obitelj Verbić iz Rupe. Franjo Verbić (1895. -1950.) bio je postolar. Došao je u Karlovac poslije Prvog svjetskog rata a 1925. postao šefom pogona proizvodnje cipela, što je obnašao do smrti. Njegovi potomci žive u Karlovcu i na Krku.

Obitelj Pahor iz Mirna. Franjo Pahor (1891. – 1960.) bio je postolar. Došao je u Karlovac s obitelji 1924. i bio predradnik u tvornici cipela za dizajniranje obuće. Supruga Amalija također je radila u „cipelarni“. Potomci žive u Karlovcu i Italiji.

Obitelj Ferletić iz Mirna. Mario Ferletić (1901. – 1969.) bio je činovnik u Jakilovoj tvornici a supruga Antonija je radila u „cipelarni“. Bio je aktivan društveni radnik. U Mirnu je osnovao i vodio kulturno-sportsko društvo Vipava, koje je 1927. zabranjeno od fašističke vlasti, a on se sa porodicom seli u Karlovac. U Karlovcu je osnovao i vodio podružnicu društva ITG, koje se zvalo Istra. Nema živih potomaka.

Obitelj Butković iz Rupe. U Karlovcu su živjela braća Franjo, Benko i Valentin (Zdravko). Njihov otac Valentin (stariji) radio je u Jakilovoj kožari u Rupi i bio je prvi susjed Jakilima. Franjo (1900. -1989.) bio je izučeni kožar, koji je zanat učio u kožari u Karlovcu od 1913. i radio u njoj do umirovljenja. Imao je sedmero djece koji su svi nastavili živje-

Andrej Jakil (snimljeno oko 1925.)

ti sa obiteljima u Karlovcu. Benko (1904 – 1949.) bio je stolar u Jakilovoj tvornici u Rupi i Karlovcu. Umro je mlad i neoženjen. Zdravko (1906. -1993.) bio je stolar i započeo raditi u Mirnu. Bio je aktivni sportaš u društvu Vipava i velik prijatelj s Mariom Ferletićem. Pod dramatičnim okolnostima je 1927. pobjegao u Karlovac pred fašističkim terorom. Zaposlio se kod Jakila, ali je radio kao bačvar i model-stolar, a radio je bačve i za sve kožare u Karlovcu. Bio je dobar prijatelj s Josifom (Joškom) Jakilom. Imao je dvoje djece, čije obitelji i potomci žive u Karlovcu.

Mirko Butković, Karlovac 🇺🇸

Vse foto: osobni arhiv Mirka Butkovića, www.slovenska-biografija.si

Julij Jakil (snimljeno oko 1930.)

Velik dio majstora Slovenaca koji su pomagali Jakilima da razviju karlovačku kožarsku industriju osnovalo je obitelji koje su nastavile živjeti u Karlovcu sve do danas. Da spomenemo samo neke: Povodnici (rođaci Jakila), Pahori, Jančići (dalji rođaci Jakila), Tomažinčići, Tomšići, Ferletići, Bačeri, Martinući, Ferfolje, Klemenčići, Marušići, Vuki, Verbići, Govednici, Butkovići.

Međunarodni kajakaški maraton Brežice - Zagreb

Trebalo je 26 godina i puno truda da se obnovi sportska manifestacija koja je do podizanja međudržavne granice 1991. godine simbolizirala suradnju i suživot Slovenaca i Hrvata na rijeci Savi. Na 47. maratonu, održanom 8. listopada, sudjelovalo je 135 kanuista i kajakaša.

Zahvaljujući tradicionalno dobroj suradnji Slovenskog doma i udruge Dunavska mreža, općine Brežice i brojnih sportskih organizacija i entuzijasta s obje strane granice, u okviru EU projekta Feel the freedom of the water (Osjeti slobodu vode) kajakaši i kanuisti iz Slovenije, Hrvatske, Mađarske i BiH prešli su granicu na Savi bez zadržavanja i zaveslali prema Zagrebu.

Na startu 42 kilometra dugog maratona od Rekreativnog centra Grič u Brežicama do Zagreba 64 sudionika toplo je pozdravio župan Brežica **Ivan Molan**. Najmlađi športaši - njih 71 - imali su kružnu utrku kod zagrebačkog Željezničkog mosta – popularno zvanog Hendrixov most.

Na završetku priredbe slijedio je piknik na Jarunu u Kanu klubu Končar s bo-

gatom programom. Parkovi Dinarskog luka predstavili su turističku ponudu, Gastro akademija je pripremila najveći rižoto od plodova rijeka, u kulturnom su programu sudjelovali tamburaški orkestar i zbor Prijatelji iz Bihaća, te slovenski i hrvatski pjesnici.

Osim najbržih sudionika (rezultati u okviru) pobjednici su bili svi jer je ovom priredbom otvorena nova era razvoja projekata na Savi. Vrijednost manifestacije prepoznali su i predsjednici država **Borut Pahor** i **Kolinda Grabar Kitarović**, koji su preuzeli časno pokroviteljstvo.

Pripreme za naredni maraton su već počele pa Vas pozivamo da nam se priključite i da svaki budući bude masovniji i kvalitetniji .

Dragomir Bokan

Rezultati 47. maratona Brežice - Zagreb

Veterani K-1

1. Nenad Viljevac KKK Matija Ljubek 2:26:58
2. Matija Habus Korbar KK Končar 2:46:39
3. Boštjan Belinc KK Krško 2:59:29

Člani K-1

1. Anes Šudić KKK Vrbas 2:19:50
2. Matjaž Avšič KKK Čatež 2:25:23
3. Ren Korpes KKK Zagreb 2:28:58

Mladinci K-1

1. Muris Patković KKK Komoran 2:28:20
2. Vid Oštrbenk KKK Čatež 2:30:41
3. Benjamin Golob KKK Čatež 2:51:34

Mladinci C-1

1. Maj Oštrbenk KKK Čatež 2:48:38
2. Mihovil Zonjić KK Končar 2:50:00

Slovinci u hrvatskom sportu

Dejan Tonejc - svjetski prvak u boćanju

Dejan Tonejc jedan je od najkvalitetnijih svjetskih boćara. Tri godine nastupao je za Boćarski klub Vargon iz Rijeke s kojim je bio pobjednik 1. hrvatske boćarske lige i nastupao u Europskom kupu. Sa njim smo razgovarali u srpnju 2016. u mjestu Hrvatini u slovenskom dijelu Istre gdje živi.

Dejan je rođen 6. srpnja 1981. u Jesenicama. Njegov otac **Peter** je rodom iz Radovljice i majka **Tilka**, rođ. Gorzzeti iz Begunja. Odrastao je u Lescu a trogodišnju srednju školu pohađao je u Škofjoj Loki i stekao zvanje stolara. Njegov stariji brat **Peter Tonejc** (Jesenice, 1964.), bio je 1980-ih godina uspješni boćar i došao do juniorske reprezentacije. Tako da je Dejan uz brata počeo boćati sa samo šest i pol godina i postao član BK Lesce 1987. Tada još nitko nije mogao pretpostaviti da će dvadesetak godina kasnije postati vrhunski boćar i reprezentativac Slovenije te osvajač brojnih medalja na međunarodnim natjecanjima.

Iz matičnog kluba u svjetski vrh

Iz njegove dosadašnje bogate sportske karijere izdvojiti ćemo samo one najvažnije podatke i dostignuća jer ih je bilo stvarno mnogo. Nakon matičnog BK Lesce nastupao je za klubove u Super ligi Slovenije: Radovljica, Jesenice i Planina iz Kranja. Prvi uspjeh ostvario je 1999. kada je postao juniorski prvak Slovenije u parovima sa klupskim kolegom iz Jesenice **Gregom Nočom**. Interesantno da je iste godine nastupio na Svjetskom prvenstvu do 18 godina u Casablanci koje je prekinuto dva dana prije kraja zbog smrti marokanskog kralja Hasana II. i nije nastavljeno. Seniorski prvak Slovenije bio je samo jednom i to u parovima klasično sa

Tonijem Trobecom 2002. kao član Planine. Treba naglasiti da je zadnjih petnaestak godina konkurencija u slovenskom boćanju iznimna pa je često puta bilo teže postati državni prvak nego osvojiti medalju na svjetskom prvenstvu. Tome ide u prilog činjenica da su od 2004. do 2015. uz Dejana seniorski svjetski i europski prvaci u raznim boćarskim disciplinama bili: **Damjan Sofronievski, Jasmin Čaušević, Davor Janžič, Gregor Moličnik, Aleš Borčnik, Jure Kozjek** i **Anže Petrič**. Kada se uzme u obzir da Slovenija ima malu igračku bazu to je još značajniji pokazatelj kvalitete a pogotovo u usporedbi sa velesilama Francuskom i Italijom.

Dejan Tonejc na bočalištu u Hrvatinima 2016. godine. Foto: Milan Rutar

Talijanska je liga razred za sebe

U seniorskoj konkurenciji do prvih medalja je došao na Europskom prvenstvu 2008. u Saviglianu kada je bio srebrni u disciplini bližanje i izbijanje u krug te brončani u parovima klasično sa **Davorom Janžičem**. Potom odlazi 2009. u talijansku Serie A - najkvalitetniju svjetsku bočarsku ligu i pristupa ekipi Pontesse iz Cordinana. Krajem iste godine postaje prvi puta svjetski prvak u parovima klasično sa Janžičem u Maconu. Nastavlja igrati u Italiji kao član ekipe Forno od 2011. do 2013. a

paralelno nastavlja sa uspjesima u slovenskoj državnoj reprezentaciji. Sa Janžičem osvaja i europsko zlato 2010. u Tivtu te potvrđuje igračku klasu.

U ljeto 2013. pristupio je u BK Vargon iz Rijeke (ranije kao Rikard Benčić klub je bio višestruki prvak Jugoslavije i Hrvatske). Došao je kao veliko pojačanje nakon što su u sezoni 2012./13. nastupili u finalu Europskog kupa i postali viceprvaci. Kao jedan od najboljih igrača hrvatske lige sa ekipom Vargona u sezoni 2013./14. i 2014./15. osvaja naslove pobjednika. Uz

njega su najzaslužniji za dvostruki naslov bili aktuelni i bivši hrvatski reprezentativci: **Leo Brnić, Roland Marčelja, Goran Percan** i **Gianfranco Santoro** te iskusni **Milenko Knežević**, kapetan **Zoran Cuculić** i dr. Trenirao ih je **Čedo Vukelić**, ujedno i izbornik hrvatske juniorske reprezentacije. Nažalost ekipa Vargona u Europskom kupu nije ponovila uspjeh iz 2012. Zbog pravila Hrvatskog bočarskog saveza Dejan nije mogao nastupati na pojedinačnim i parovnim prvenstvima Hrvatske jer to stranim igračima nije dozvoljeno kao nekih ranijih godina. Na pitanje kako mu je bilo igrati u hrvatskom ligi i kako je primljen u klubu odgovorio je: "U hrvatskoj ligi je bilo dobro igrati, nastupi su bili zanimljivi. Sa suigračima i s upravom sam bio u dobrim odnosima". Po njegovom mišljenju je hrvatska liga za nijansu bolja od slovenske zbog toga što svi najbolji slovenski bočari igraju u inozemstvu. Naravno naglasio je da je talijanska liga razred za sebe i daleko kvalitetnija od hrvatske i slovenske bočarske lige.

Po broju trofeja već je dio povijesti

Upravo u vrijeme igranja za riječki klub postigao je svoje najveće uspjehe u majici sa slovenskim državnim grbom. Na Svjetskom prvenstvu u argentinskoj Bahia Blanci 2013. osvojio je zlatnu medalju u bližanju i izbijanju u krug a zlato u istoj disciplini odbranio je na SP-u 2015. u Rijeci praktično pred domaćom publikom. Uz to osvojio je još dvije srebrne medalje 2014. na EP-u u Kopru u čijoj je dvorani često nastupao i trenirao tijekom karijere.

Od ljeta 2016. ponovo igra u talijanskoj Serie A kao član BC Borgonese. Od smotre najboljih europskih bočara koja će se održati u prosincu u francuskoj Nici očekuje borbu za medalje u parovima sa Davorom Janžičem, s kojim je već bio europski i svjetski prvak.

Dejan Tonejc je još daleko od kraja sportske karijere a već do sada je osvojio toliko trofeja da se ubraja među najuspješnije slovenske bočare svih vremena. U profesionalnoj karijeri zaposlen je kao stolar u poduzeću Jelovica iz Škofije Loke. Živi u Hrvatinima sa suprugom **Lorenom**. Osta je da mu poželimo još puno dobrih rezultata i sreće u životu!

Eduard Hemar

'Slovenci u hrvatskom sportu - novi životopisi

U lipnju 2014. objavljena je dvojezična monografija autora ovog teksta "Slovenci u hrvatskom sportu / Slovenci v hrvatskem športu". U monografiji su predstavljani životopisi 140 zaslužnih sportaša, trenera i sportska djelatnika iz povijesti hrvatskog sporta. Nakon dvije i pol go-

dine u pripremi je nova monografija koja će predstaviti još neobjavljene životopise Slovenaca i osoba slovenskog porijekla u hrvatskom sportu. Neke od aktualnih slovenskih sportaša i trenera, koji su zadnjih godina postigli zapažene rezultate, predstaviti ćemo u Novom odmevu.

Bogastvo in čar dvosmernega ustvarjanja

Prvi jesenski dnevi so prinesli ravno toliko gostovanj slovenskih umetnikov na Hrvaškem in hrvaških v Sloveniji, da lahko pričakujemo bogato sezono kulturne izmenjave med sosednjima državama.

Za uvod tokrat povzemamo hrvaško zaznamovane dogodke v Sloveniji. Na književnem srečanju Lirikonfest v Velenju so 7. septembra Pretnarjevo nagrado oziroma častni naslov ambasador slovenske književnosti in jezika podelili **Zvonku Kovaču**, za večletno posredovanje slovenske literature in jezika na Hrvaškem.

Prof. dr. sc. Zvonko Kovač

Na slovenske knjižne police pa so to jesen prišli trije prevodi hrvaških avtorjev, in sicer Donava **Pavla Pavličića** (v prevodu **Dušana Šarotarja**, Založba Goga), Kristalni kardinal **Damirja Zlatarja Freya** (prevod **Sonje Polanc**, Mladinska knjiga) in Ljubezenski roman **Ivane Sajko** (v prevodu **Polone Glavan**, Založba Modrijan).

Hrvaške barve na slovenski sceni

Hrvaške barve na likovni sceni so zastopali slikar Željko Muck na razstavi del z Novomeških likovnih dni septembra v Novem mestu, grafičarka **Zdenka Pozaić** na septembrski razstavi z Valvasorjevih mednarodnih likovnih dni na gradu Bogenšperk ter izbrane slike in kipi hrvaške moderne iz umetniške zbirke **Davorja Vugrinca**, ki so bili od novembra na ogled v ljubljanski Narodni galeriji.

Glasba: na klavirskem tekmovanju Aci Bertoncely oktobra v Velenju sta se dobro odrezala tudi mlada hrvaška pianista: v kategoriji od 17 do 19 let je drugo mesto pripadlo **Mislavu Ivaciju**, v kategoriji od 14 do 16 let pa **Matiji Kranjčiču**.

Filmska umetnost: na festivalu otroškega in mladinskega filma Mali slon oktobra v Mariboru je bila glavna nagrada dodeljena hrvaškemu filmu Slon v oblakih avtorice **Melite Sandrin**.

Ko umetniki stopijo skupaj

Nova sezona Slovenske filharmonije se je začela z gostovanjem orkestra Zagrebške filharmonije pod taktirko **Davida Danzmayra** 15. in 16. septembra v ljubljanskem Cankarjevem domu. S solistom Slovenske filharmonije **Aleksandrom Miloševim** na violi so izvedli skladbi W.A. Mozarta in simfonijo A. Dvořáka. V Galeriji Gallery v Ljubljani so 22. septembra odprli razstavo z rekonstrukcijo dogodkov, ki jih je v začetku 80. letih v hrvaškem glavnem mestu sprožila skupina Laibach.

Gledališki pogled na današnjo Evropo **Oliverja Frlića** pa je 15. oktobra spoznala tudi ljubljanska publika: predstava Naše nasilje in vaše nasilje je bila namreč uprizorjena tudi v Slovenskem mladinskem gledališču v Ljubljani, ki je bilo eno od petih koproducentov predstave.

Slovensko narodno gledališče Maribor je novo operno sezono začelo 30. septembra s premiero Donizettijeve komične opere Don Pasquale pod taktirko **Gianluce Martinenghija** in v režiji **Dore Ruždjak Podolski**. Gre za prvo koprodukcijo s HNK Zagreb. Opera je bila novembra izvedena tudi pred zagrebško publiko.

Ta dan je dramski ansambel Zagrebškega HNK-ja premierno uprizoril Molièrovo dramo Tartuffe v režiji slovenskega režiserja **Eduarda Millerja**.

Komedijo Tak si slovenskega pisatelja in režiserja **Gorana Vojnovića** so 3. oktobra premierno izvedli v zagrebškem gledališču Exit pod naslovom Taximetar. Predstavo je režiral **Matko Raguž**, igrata pa **Zijad Gračić** in **Robert Budak**.

V Histrijskem domu v Zagrebu je od 18. do 29. oktobra potekal gledališki festival Bobijevi dnevi smeha, ki se že peto leto prireja v spomin na slavnega zagrebškega igralca slovenskih korenin Josipa

Predstava Tri zime

Bobija Marottija (Maribor, 1922–Zagreb, 2011).

Ena pisateljica – dve predstavi

V okviru Gavellovih večerov se je Mestno gledališče ljubljansko 3. oktobra predstavilo z dramo Tri zime znane hrvaške pisateljice **Tene Štivičić** v režiji **Barbare Hieng Samobor**. Delo je ganljiva saga o družini Kos, njenem življenju v letih 1945, 1990 in 2011. **Jana Zupančič** je za interpretacijo 45-letne in 66-letne Maše Kos prejela nagrado za najboljšo žensko vlogo. Jana Zupančič je tudi dobitnica Dnevnikove nagrade 2015/2016 za najboljši umetniški dosežek v MGL. Še zanimivost: dramo Tri zime v izvedbi ansambla HNK Zagreb in režiserja **Ivice Buljana**, ki večinoma ustvarja v Sloveniji, si je decembra lahko ogledala tudi publika v ljubljanskem Cankarjevem domu.

Slovenija v Zagrebu in Pulju

V zagrebški galeriji Klovičevi dvori je bila 8. septembra odprta razstava sodobne slovenske fotografije z naslovom

Slovenski fotografi v Zagrebu

Najlepše mesto na svetu. Svoja dela so razstavili: Jaka Babnik, Emina Djukić, Tomaž Gregorič, Tanja Lažetić, Radenko Milak & Roman Uranjek, Boštjan Pucelj, Bojan Radovič, Aleš Rosa, Matjaž Ruš &

Robert Marin, Jane Štravs, Tanja Verlak. Kustosinja razstave je bila Sandra Križič Roban v sodelovanju z Barbaro Čeferin in Karlo Pudar.

V Pulju pa se je 2. decembra začela obširna predstavitev kulturnih ustvarjalcev Ljubljane – v okviru knjižnega sejma v Pulju (o čemer poročamo tudi v rubriki Slovenci na Hrvaškem). Po uvodnem nastopu kolektiva Laibach so se predstavili še Svetlana Makarovič, Josip Osti, Svetlana Slapšak, Goran Vojnović, Agata Tomažič, Jure Eržen in Boštjan Videmšek, Mojca Kumerdej, Sebastijan Pregelj, Maja Gal Štromar, Jože Suhadolnik, Klemen Košir, Metka Krašovec, Alenka Sotler, Hana Stupica in Zoran Predin.

Lačni Franz s Predinom na čelu

Po več kot dvajsetih letih je legendarna glasbena skupina Lačni Franz izdala nov studijski album na Hrvaškem: CD z naslovom *Svako dobro* je izšel pri založbi Croatia Records. Ob **Zoranu Predinu** v sodobni zasedbi igrajo še bobnar **Luka Čadež**, kitarist **Tine Čas**, basist **Anej Kočevar** in klaviaturist **Boštjan Artiček**. Na koncertu v zagrebški Tvornci kulture 21. oktobra so poleg starih uspešnih izvedli nekaj novih pesmi z albuma, kot so *Daj pusu! Daj pusu!* in *Vaš as na deset*.

Lačni Franz

Vsak po svoji umetniški poti stopata tudi Predinova sinova: **Rok Predin** je akademski slikar in je pozornost svetovne javnosti pritegnil leni, ko je izdelal animirani videospot za skladbo Doom & Gloom skupine Rolling Stones, **Andrej Predin** pa je vse bolj uveljavljen pisatelj mlajše generacije. Hrvaški javnosti se je skupaj s pisateljico **Veroniko Simoniti** predstavil 15. novembra v zagrebški knjižnici Bogdan Ogrizović.

Vasiljka Tovarloža, jpt

Razstava

Razstava frančiškanskega brata Ambroža

Zelo sem se razveselila ponovnega srečanja s slikami in risbami Janka Testena, frančiškanskega brata Ambroža (1897–1984) ter gvardijanom samostana v Kamporju na Rabu Ivanom Gavranom 26. oktobra v Hrvaškem muzeju naivne umetnosti.

V okviru študijske razstave z naslovom *Rokopis izven umetniške matrice* je bilo na ogled trideset Testenovih del v tušu, pastelu in akvarelu iz njegovega zadnjega ustvarjalnega razdobja. Dela so izposojena iz frančiškanskega samostana na Rabu, Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu ter zasebnih zbirk.

Likovni presežek samouka

Štiri risbe, ki kažejo na raznovrsten pristop slikarja samouka, je med letoma 2001 in 2008 odkupil Hrvaški muzej naivne umetnosti, kar je bil tudi povod za razstavo. Tudi tokrat je bilo čutiti čustveno in intuitivno domišljijo ter notranjo svobodo, s katero je Testen pristopal k religioznim temam. Čeprav se je dotikal tudi posvetne tematike, je bila velik literarni izvir navdih Dantejeva Božanska komedija.

Po pozdravni besedi ravnateljice muzeja

Ravnateljica muzeja Mira Francetić Malčić, avtorica razstave Margarita Sveštarov Šimat, gvardijan samostana na Rabu fra Ivan Gavran, akademik Tonko Maroević (z leve). Foto: PJ

Mire Francetić Malčić sta o Testenovih delih govorila akademik **Tonko Maroević** (omenil je razstavo v Slovenskem domu leta 2013) in avtorica razstave **Margarita Sveštarov Šimat**. Navzoče je pozdravil tudi gvardijan kamporskega samostana Ivan Gavran, stoje pred risbo sv. Antona Puščavnika s krokarjem (oz. gavranom po hrvaško). Izšel je tudi bogato opremljen razstavljeni katalog z besedilom **Iva Šimata Banova** Testenova tišina je bila vir vsega, besedilom avtorice razstave ter življenjepisom, napisanim po Testenovem zapisu iz leta 1981/82. V katalogu je napačno zapisano njegovo krstno ime, ki je bilo Janko in ne Janez.

Polona Jurinić

Izza samostanskih zidov v Slovenski dom

Prihodnje leto bo minilo 120 let od Testenovega rojstva in 40 let, odkar so njegova dela, ki jih je ustvarjal za samostanskimi zidovi, pritegnila javno pozornost, s tem pa postala del visoke umetnosti dvajsetega stoletja. Za to priložnost sem uredila knjižnico o Testenovih delih, z besedilom frančiškana **Bernardina Škunca**; upam, da bo tudi izšla. O ustvarjalnosti slovenskega frančiškanskega brata Ambrožu sem prvič obširno pisala v 43. številki Novega odmeva leta 2011. Dve leti pozneje so bile v Slovenskem domu prvič razstavljene Testenove slike, ki jih je ustvarjal predvsem v dalmatinskih samostanih. (poj)

Polona Jurinić o crnoj Gospi

Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima održalo je u četvrtak 20. listopada u Zagrebu četvrtu Književnu večer četvrtkom, na kojoj je Polona Jurinić održala predavanje o crnoj Gospi.

Dr. Stjepan Razum i Polona Jurinić.
Foto: ZJ

Polona Jurinić, zauzeta kulturna radnica, porijeklom Slovenka, a životom i domovinom Hrvatica, osvijetlila je fenomen šovanja crne Gospe i Majke Božje Čenstohovske u Sloveniji, Hrvatskoj i Bačkoj. U navedenim zemljama ima velik broj crkava i marijanskih svetišta u kojima se štuje Blažena Djevica Marija prikazana kao crna Gospa, bilo kao kip bilo kao slika. Jedna od njih je i Majka Božja Bistrička. Mnoge su nastale po uzoru Majke Božje Čenstohovske ili Gospe Loretske. Povjesničari umjetnosti ni teolozi nisu do danas razložno objasnili takav način prikazivanja Blažene Djevice Marije. Prema nekima je prikaz Gospe s crnom puti ostatak prikazivanja poganskih božica iz pretkršćanskog vremena, a prema drugima je to odraz zaručnice crne puti iz Pjesme nad pjesmama. Na hrvatskom su tlu šovanje Majke Božje Čenstohovske širili i danas šire pavlini.

Dr. Stjepan Razum

<http://slovinci.hr>

Mednarodni festival lutk PIF

Štiri slovenske predstave – štiri lovorike

Letošnji PIF je bil posvečen velikanu hrvaškega lutkarstva Zvonku Festiniju, ki je umrl pred enim letom, njegova dela pa ostajajo z nami. Med 13. in 18. septembrom je bilo na ogled veliko zanimivih in živopisnih predstav iz desetih držav, celo iz Mehike.

Že prvi dan je bila na sporedu atraktivna predstava Kdo konjem plete grivo kazahstanskega lutkovnega gledališča. Grivaste konjske glave na palicah so v ritmični živ glasbe igrale v takšnem divjem ritmu in galopu, da je gledalcem zastal dih. Med predstavami iz tujine je izstopala uprizoritev Ko je bilo vse zeleno izraelskega gledališča, ki je prejela nagrado Tibora Seklja za predstavo z najbolj človekoljubnim sporočilom. Iz lutkovnih predstav se je mogoče marsičesa naučiti, in ne le otroci, tudi odrasli marsičesa ne vedo.

Iz Slovenije: živali, spake, gosi, palčki ...

Predstavila so se kar štiri gledališča iz Slovenije, vsa štiri so bila nagrajena.

Za predstavo Jutri je bila zabava Lutkovnega gledališča Ljubljana, v kateri se gozdne živali želijo zabavati ne glede na letni čas, je Žiga Lebar prejel nagrado za tehnologijo lutk.

V predstavi Spaka Lutkovnega gledališča Maribor si je nagrado prislužila Metka Jurc za vlogo Hansa. Spake so za občinstvo groza in užitek hkrati. Hans se zaljubil v lepoticu Kleopatru, a sta tako ljubezen kot poroka - lažna. Ni se treba zgražati, bolje je pobegniti, pravi zgodba. Gledališče Zapik iz Ljubljane je prejelo posebno nagrado strokovne žirije za strokovno realizacijo umetniško-interaktivne predstave V deželi prstnih lutk. Predstava pripoveduje o goski Lizi, ki se je izgubila in jo iščejo jo s pomočjo prstov.

Nagrada Milana Čučuka za najboljšo predstavo PIF-a pa je šla v roke Mini teatru Ljubljana za predstavo Sneguljčica, ki je navdušila tako otroško kot mednarodno žirijo. Zgodba se odvija v temnem rudarskem mestecu, tam so hudobna mačeha, ogledalo in hudomušni palčki. Duhovito, sarkastično in čarobno hkrati.

Ivanka Nikčević

Na čipkarskem prazniku v Lepoglavi tudi slovenske umetnine

V idiličnem mestecu Lepoglava v srcu Zagorja je med 22. in 25. septembrom potekal 20. mednarodni festival čipke. Slovensko klekljarsko tradicijo so predstavile čipkarice iz Idrije, Žirov, Železnikov, Črnega vrha - Godoviča in iz splitskega Triglava.

Čudovito čipko so pred več stoletji na sever Hrvaške prinesli pavlinci. Ti so leta 1400 v Lepoglavi pod pokroviteljstvom grofa Hermana

Glavno nagrado Milana Čučuka za najboljšo predstavo je prejela uprizoritev Sneguljčica ljubljanskega Mini teatra.

Premierni nastop Republike Kazahstan s predstavo Kdo konjem plete grivo.

Jutri je bila zabava. Žiga Lebar prejel nagrado za tehnologijo lutk v tej predstavi. Vse foto: Ivan Špoljarec

Celjskega zgradili cerkev in samostan. Čipkarstvo se je postopoma širilo med kmečkim prebivalstvom, postalo tradicija in tudi posebnost Lepoglave. Hrvaško čipkarstvo, ki ga tvorijo lepoglavska, hvarska in paška čipka, je bilo leta 2009 uvrščena na Unescov seznam nematerijske kulturne dediščine sveta.

Klekljana čipka na Slovenskem

Posebne pozornosti je bila na razstavi deležna tudi svetovno znana idrijska čipka, ki je od leta 2000 tudi geografsko zaščitena. Idrija je najslavnejše slovensko središče ročno klekljane čipke, kjer se vsako leto odvija tudi festival čipk. Začetki izdelovanja čipk na Slovenskem segajo v 16. stoletje. O njeni razširjenosti in izdelavi na gradovih in v samostanih pričajo freske v mnogih cerkvah. O čipki piše J. V. Valvazor v svoji Slavi vojvod-

Članice Društva klekljaric idrijske čipke s predsednico Andrejo Uršič. Foto: PJ

ne kranjske iz leta 1680. Najstarejši pisni vir, ki izpričuje to obrt v slovenskih krajih, pa je iz leta 1696 in govori o čipkah in njihovih izdelovalkah iz Idrije.

Čipkarstvo negujejo tudi na Žirovskem, kjer od leta 2006 prirejajo Slovenske klekljarske dneve. Hiša klekljane čipke

A. Primožič 1888 iz Žirov je najstarejše družinsko podjetje, ki ohranja tradicijo klekljarskih čipk. Tudi danes družina Primožič sooblikuje izdelke s klekljano čipko, ki jo po starih hišnih vzorcih ustvarjajo žirovske klekljarice.

Polona Jurinič

Borštnikovo srečanje

Dare Valič: Mejdūš, to se pa še men fajn zdi

Prišla je zlata jesen. Mošt se pretvarja v žlahtno kapljico. Prišel je čas za Borštnikovo srečanje. Že 51. festival je potekal med 14. in 23. oktobrom. Selektorica Petra Vidal si je ogledala 98 uprizoritev in jih 11 izbrala za tekmovanje.

Velika nagrada strokovne žirije za najboljšo uprizoritev je pripadla predstavi Učene ženske po motivih Mollerovih Učenih žensk v režiji **Jerneja Lorencija** ter izvedbi Slovenskega ljudskega gledališča Celje in Mestnega gledališča Ptuj. Nagrada po presoji žirije je pripadla predstavi Republika Slovenija v koprodukciji Slovenskega mladinskega gledališča in Maske - za angažirano gesto ob 25. obletnici države. Nagrado za najboljšo režijo je prejela **Mateja Koležnik** za uprizoritev Pred upokojitvijo v izvedbi Prešernovega gledališča Kranj. Štiri enakovredne nagrade za igro so prejele **Pia Zemljič** za vlogi Filaminte v Učenih ženskah in gospe Flamm v predstavi Rosa Bernd (SLG Celje), **Vesna Ravnikar** za vlogo Vere v predstavi Pred upokojitvijo, **Jernej Šugman** za vlogo Ata Abuja v Kralju ubuju (SNG Drama Ljubljana) in **Primož Pirnat** za več vlog v Projektatorju (Zavoda Delak) in Peeru Gyntu (MGL in SSG Trst). Nagrado za mlade igralce sta letos dobili **Patrizia Jurinič** in **Liza Marija Grašič**.

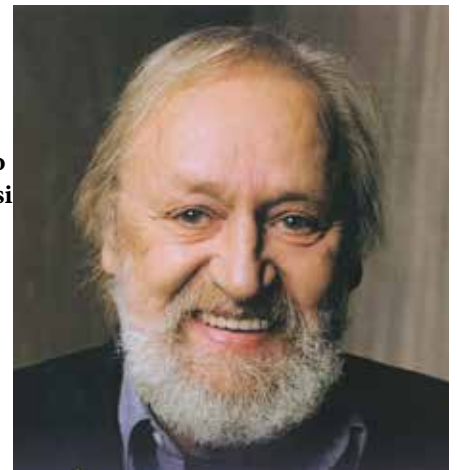
Podelitev Borštnikovega prstana

Letos ga je dobil **Dare Valič**. Njegovo igralsvo je vezano na njegovo ustvarjalno delovanje v ljubljanski drami.

V njegovem opusu najdemo nastope v skoraj vseh slovenskih gledališčih. Treba je omeniti še njegovo delo pri filmu in televiziji, ki v največji meri sodi ravno v sedemdeseta leta.

»Današnji slavljeneč, igravec Dare Valič, je nedvomno velika igralska osebnost, ki sveta slovenskega gledališča ni obogatil samo s fascinantnim nizom prepoznavnih karakternih vlog, temveč s svojim značajem kot takim, z edinstvenim igralskim obrazom, ki se je zapisal v naš spomin,« - to so zaključne besede obrazložitve nagrade, ki jih je napisal **Blaž Lukan**. Dare Valič, ko je sprejel prstan, pa je svojo zahvalo končal z besedami prijatelja gostilničarja: »Mejdūš, to se pa še men fajn zdi.« Letošnje Borštnikovo se je tudi nam »fajn zdelo«. Pa nasvidenje do naslednjega Borštnika.

Ivica Kunej

Festivalska statistika

Borštnikovi dnevi v številkah: 60 dogodkov, 10 prizorišč, 11 tekmovalnih, 6 spremljevalnih, 5 mednarodnih in 5 AGRFT-jevih predstav, 13 pogovorov o uprizoritvah, 2 razstavi, 3-dnevni Švedski fokus, 10 biltenov FBS-a, prek 6 tisoč obiskovalcev.

Hrvaške odrske barve

V petčlanski mednarodni žiriji slovenskega gledališkega festivala je bil tudi hrvaški dramatik in dramaturg **Ivor Martinić**. V okviru mednarodnega programa Most je bila na ogled predstava HNK Zagreb Bella Figura v režiji **Borisa Liješevića**.

Praznični jedilnik: torta in kostanjev eksperiment

Tik pred novim letom vam predlagamo, da za praznike pripravite ne preveč zahtevno, a zelo okusno čokoladno torto. Če želite na mizo postaviti tudi nekaj zelo neobičajnega, predlagamo juho in mesne kroglice s kostanjem.

Številne kostanjeve recepture so v zadnjih desetletjih utonile v pozabo, danes uživamo predvsem pečen ali kuhan kostanj. A velja za neprecenljivo sestavino gastronomskih specialitet. Če si ga jeseni niste shranili za zimske dni, si lahko pomagate s kupljenim - zadnja leta lahko že pripravljene - kuhanega in olupljenega - najdete v trgovinah, na policah s suhim sadjem in oreščki.

Novoletna čokoladna torta

Potrebujemo: (za biskvit) 6 jajc, 6 žlic sladkorja, vaniljev sladkor, limonina lupinica, 150 g mletih orehov, 6 žlic moke, 1 pecilni prašek, 6 žlic vode, 2 žlici ruma, (za nadev) 200 g čokolade za kuhanje, 300 g masla, 300 g sladkorja v prahu, malo smetane, (za okras): 3 dl smetane za stepanje, kupljen čokoladni preliv.

Priprava biskvita: Zmešamo cela jajca, sladkor in vaniljev sladkor. Stepamo z mešalnikom, dokler se sladkor ne raztopi, nato dodamo moko, pecilni prašek, limonino lupinico, orehe, rum in malo vode. Vse narahlo premešamo, lahko s kuhalnico. Testo vlijemo v pekač, obložen s peki papirjem. Pečemo na 180 stopinjah 10 do 15 minut.

Smetanov okras: 3 dl smetane za stepanje stepamo do primerne gostote.

Nadev: Maslo in sladkor penasto umešamo. Na pari raztopimo čokolado, jo ohladimo in dodamo k sladkornemu maslu. Primešamo malo smetane.

Izdelava torte: Ohlajeno testo prerežemo na pol, prvi biskvit položimo na podstavek, ga premažemo z nadevom in prekrijemo z drugim biskvitom. Nato z nadevom premažemo še celo torto. Vrečko za okraševanje napolnimo s smetano, okrasimo najprej stranski del, nato še zgornji del torte. S čokoladnim prelivom na zgornjo površino torte napišemo voščilo, na primer:

Srečna nova leta!

Kostanjeva juha

Potrebujemo: 400 g kostanjevega pireja, 4 stroke česna, 1 seseklano čebulo, lovorov list, 4 žlice oljčnega olja, muškati orešček, sol, poper in smetano.

Priprava: V ponvi na olju popražimo čebulo, ko zarumeni, dodamo strt česen in lovorov list, kostanjev pire premešamo in kuhamo 10 minut. Na koncu po okusu solimo, popramo in začiniamo z muškatinim oreščkom. Postrežemo z dodatkom kisle smetane in timijana.

Mesne kroglice s kostanjem

Potrebujemo: 400 g mletega mesa, nstrgan korenček, 1 seseklano čebulo, 100 g kostanjevega pireja, 1 žličko origana, 2 žlici moke, sol, poper, olje. Za omako: žlico olja, 2 stroka česna, 4 olupljene in sesekljane paradižnike, 1 žlico sesekljane bazilike, lovorov list, sol, poper.

Priprava: V skledi zmešamo meso, korenček, kostanjev pire, čebulo, origano, sol in poper. Pripravljena zmes naj počiva vsaj pol ure. Nato oblikujemo kroglice v velikosti oreha, jih povaljamo v moki in v segretem olju zlato rjavo ocvremo. Ocvrte kroglice polagamo na papirnato brisačo, ki popivna odvečno olje.

Omaka: V ponvi na olju popražimo strt česen, dodamo paradižnik, baziliko, lovorov list, sol in poper, zalijemo z jušno osnovo, dodamo mesne kroglice in kuhamo še dobrih 20 minut, da se jed zgosti. Postrežemo še vroče z rižem, testeninami ali krompirjem ter solato.

Ivanka Nikčević

Klara Žel: Najljepši i najglasniji koncert

To su gosti bili pravi. Zbilja vrhunski umjetnici. Zoran dirigirao cijelim orkestrom. Stiskao je tisuće gumbi. Romantične lijepe melodije. I Bumbar je skakao po bubnjevima. Brundao, stvarao pjesmu svoju.

A Ivice krasan glas čuo se u sav glas
Sve od sebe on je dao publiku oživit znao
U dvorani orilo se jako
Pljeskalo se opernom pjevaču
Šumela je kiša iz orgulja
I kapi uz Chopinov preludij
Stvarao nezaboravan dan
Bio poklonjen od srca nam
Na kraju pjesma Proljeće je došlo
Da nikad ne bi prošlo!
Zato hvala njima, sve je dobro prošlo.

(Zahvalni stanari Doma Maksimir, 31. 5. 2016.)

Dragi bralci, člani in prijatelji!

Želimo vam, da bi čim prej za seboj pustili vse, kar vam je slabega prineslo leto 2016, in v srcih ohranili le srečne in sončne spomine, kakršni sodijo v album življenja!

Naj bo leto 2017 prijazno z vami in vašimi najbližjimi, naj vam utrdi ali povrne vero v čudeže življenja, predvsem pa naj mine v miru, slogi in prijateljstvu!

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

Dober sosed je zatega denarja vreden.

Hudoben jezik je nevarnejši od noža.

Kdor z lepim naukom norce brije, sam sebi vrat zavije.

Pameten ne pove vsega kar misli, toda misli tisto, kar pove.

Kdor varuje svoja usta, ohrani svoje življenje.

Na jasno nebo in na sit trebuh se ni zanesti.

Pametni se pri ognju ogreje, nespametni opeče.

Prazen klas visoko glavo nosi.

Mirna vest je najboljša vzglavje.

Slaba sekira še nikoli ni bila s tuala ukradena.

Starega drevesa ne upogneš.

Breg brega ne more srečati.

Rana se zaceli, brazgotina pa ostane.

Ni sramota molčati, kadar ni kaj povedati.

Globalno

ZDA ali Zala dama Amerike

Končane so volitve v ZDA in končno se ve, kdo je zmagal in kdo ni. Seveda je treba zmagovalcu gospodu Trumpu čestitati, prav tako pa tudi Slovencem, ki so se prek njegove so-proge Melanije povzpeli v sam vrh svetovne politike.

Naša punca je torej postala prva dama največje svetovne velesile. Star izrek pravi, da za vsakim uspešnim moškim stoji ženska. Kaj bi bil Napoleon brez svoje Jožice, kaj bi bil Cezar brez Kleopatre, kaj bi bil Tito brez Jovanke... in še in še je takšnih parov, ki so vplivali na svet. Morda bi bile njihove takšne ali drugačne odločitve drugačne, če ne bi bilo teh gospa, ki so jim pred odločitvijo polepšale (ali pa tudi ne) predhodne trenutke.

Gospa Melanija prihaja iz Sevnice, kjer njeni someščani s pridom izkoriščajo to dejstvo in v kafiče in picerije že uvajajo nove izdelke z njenim imenom, na primer Čaj Melani, kapučino Melani, pica Melani. Tudi glavno mesto Slovenije se je že preimenovalo in je sedaj Ljubljana pri Sevnici.

Vendar pa Melaniji ni treba preveč zavidati. Kot beremo, se je gospod **Donald** odrekal predsedniški plači in jim bo morda zato trda predla. Samo da ne bi gospa Melanija v Sloveniji zaprosila še za otroške doklade.

Sem pa tudi nekaj slišala, da gospa Melanija ne omenja kaj preveč, od kod je in čigava je. Menda se tudi ni včlanila v slovensko društvo na njenem območju, vendar tega ne bi trdila. Je pa to morda tudi dobro, saj če ne bo plače, od kod pa bi imela za članarino. V vsakem primeru, želim ji vse dobro in da bi se čim manj sekirala, a vse to želim tudi vsem nam, ki se nismo tako dobro poročile.

Irena Pavlovič

**Okra-
sna
drevesca,
ki nam
v dolgih
zimskih dneh
razveselijo dušo,
so prepolna sta-
rodavnih pomenov:
že v davnini so naši
predniki zimzelene-
mu rastlinju, ki v mrazu
kljubuje otrplosti in smrti,
pripisovala posebno življenj-
sko moč.**

Smrečice, jelke, bori

Slovenske domove po večini krasijo temnozeleno smrečice – rastejo skoraj povsod in so najpogostejša drevesna vrsta v Sloveniji. Redkejša, a tem bolj dragocene za božični ali novoletni okras, so jelke, ki imajo poseben šarm zaradi srebrno-zelenega odtenka in rasti iglic – te so na vejice priraščene neposredno, medtem ko imajo pri smrekah majhen »peceljček«. Med priljubljenimi iglavci je še bor: radi ga imajo na Goričkem (rdeči bor) in Krasu (rdeči in črni), v kraških vaseh pa ponekod okrašujejo tudi brin, ki ima posebej dekorativne rdeče jagode. Kot okrasno drevo se redkeje pojavlja tudi breza.

Božje drevce in mah

Še nekaj večno zelenih rastlin imamo radi za praznike, a z nabiranjem ne smemo pretiravati, ker so zavarovane. To velja za tiso, bodiko ali božje drevce in lobodiko, a tudi za gozdni mah, ki je v jaslicah in prazničnih okrasitvah nepogrešljiv, a veliko bolj koristen v gozdu, kjer ima izjemno pomembno vlogo pri uravnavanju naravnega ravnovesja.

Skrivnostna bela omela

Poleg iglavcev je v času rastlinskega zimskega spanja polna življenja še bela omela z zelenimi lističi in belimi jagodami. Čeprav je parazitska rastlina, se ji pripisuje velika življenjska moč, njeno zelenje ohranja upanje na prihod pomladi. Pogosto jo okrasijo s pisanimi trakovi in obesijo nad vrata – ne le kot praznično okrasje, ampak tudi zaradi domnevnih čarobnih moči: varovala naj bi pred strelami in požari, v nekaterih okoljih pa simbolizirala tudi mir in spravo. (jpt)